

HMELJAR

POKUSITE

IMPERIAL

ekstra mastni sir in

LIPTAUER

sirni premaz

Mleko Celje

GLASILO KMETIJSKEGA KOMBINATA »HMEZAD« — ŽALEC — LETO XXVI. — ŠTEVILKA 4 — APRIL 1972

Ing. Milovan Zidar, sekretar za kmetijstvo in gozdarstvo pri Izvršnem svetu SR Slovenije

KMET IMA PO USTAVI VSA JAMSTVA ENAKOPRAVNOSTI

**S 5. RAZŠIRJENE SEJE
KMEČKE SEKCIJE V ŽALCU**

Predvsem vidite, da se določene stvari vendarle zaključujejo: na zdravstvenem področju, pokojninski zakon, ki predstavlja začetek, start v bodoči pokojninski sistem. Ravno tak začetek je bil pred leti v Avstriji, seveda pa je sedaj bistveno drugače. Vsak pokojninski sklad ima dve plati, ena je dajati noter, druga jemati ven. Na to ne smemo pozabiti in ne pozabiti tudi na to, da nam ta zakon odpira tri plati: eno je tako imenovano nacionalno — obvezno zavarovanje, ki je obvezno, in ga morajo plačevati vsi in dobijo tudi pravico, drugo je razširjeno zavarovanje, ki se bo vodi-

ga zavarovanja v delavsko zavarovanje.

Mimogrede rečeno: če je nekdo dobival 70 tisoč din pokojnine in je za to nekdo zanj plačeval. In tisti nekdo vemo kdo je. Zato se bo moral tisti nekdo sam za sebe tudi odločiti, ali bo plačeval za sebe toliko, da bo lahko tudi dobil nazaj več. Ta minimalna pokojnina je res mizerna, je pa obramba proti tem težkim socialnim problemom.

Po sprejemu zakona, ki bo sprejet prihodnji teden, sledi izredno veliko operativnega dela, zlasti oblikovanje skupnosti starostnega zavarovanja, sprejemanje statuten in zlasti določanje obveznosti plačila, ki se bo vršila v občini, za kar boste morali oblikovati občinsko ko-

od prehodne rezerve, kar je bilo zamišljeno.

Drugo bistveno je, kar ste že slišali, da se sprejema zakon v združevanju, kar pomeni dosledno realizacijo tega, kar je napisano v ustavi in iz tega sledijo prav tako naloge, ki pa jih boste morali sami razrešiti, v samoupravnih organih kombinata, na kmečki sekciji, o čemer pa ne želim dajati lekcij.

Tretja stvar je sistem financiranja razvoja kmetijstva. Zakon, ki bo sprejet v skupščini, pomeni izredno veliko pridobitev za razvoj kmetijstva. Naša republika je prva v Jugoslaviji, ki izgraja sistem financiranja za razvoj kmetijstva — proizvodnje, obratnih kreditov itd. in pa financiranje investicij. Za vse to daje republika veliko sredstev. Tako, da poleg teh splošnih zakonov ureja republika tudi bodoči razvoj kmetijstva. Bistveno pri tem je dobiti sredstva pri bankah, pri DO in voditi bitko za jačanje hranilno kreditne službe.

Na sektorju cen, kar vas najbrž najbolj zanima, naj povem, da smo šele sedaj uspeli, da smo cele 4 mesece imeli cene zamrznjene, kar nam prej z različnimi odloki nikoli ni uspelo. Trenutno se je pristopilo k nadaljnji plati razreševanja tega problema. K določitvi novih cen mesa smo pristopili 18. februarja v Sloveniji, ker so ostale republike in federacija priznale posebno situ-

acijo v kateri se Slovenija nahaja, in da se ta sporazum prizna kot zaželeno stanje in da se mu da pogoj za njegovo realizacijo. V sredo bi morala to sprejeti še zvezna vlada. Na ta način bi lahko podpisniki sporazuma, ki so nam predlog dostavili v novembru lanskega leta tik pred zamrznitvijo cen, dobili odgovor in rešeno situacijo.

Naslednji sektor, ki je za Slovenijo izredno interesanten, je cena mleka. Tu so bili zavrženi ponovni poizkusi, da se mleko vrže pod zvezno kompetenco, pač pa je bilo dogovorjeno, da se sprejme enotna, odkupna cena mleka za vso Jugoslavijo. Uveljavljata pa se dve skrajnosti, vendar je enkrat dogovorjeno, da se uvede enotna minimalna cena 200 din. To je seveda izjemen skok, od 144 na 200 S-din, kar je ugodno za proizvajalca, na drugi strani pa predstavlja izjemno težavo za kategorijo življenjskega standarda precejšnjega števila delavcev v Sloveniji. Zaradi tega apeliramo na občine, da bi svoj regres za mleko v višini 10 din zadržale in ga še podvojile. Pogovoriti oziroma rešiti bi bilo potrebno tudi vprašanje subvencioniranja malic v šolah. To pomeni, zagotoviti zdravo in dosledno prehrano šolski mladini, drugič pa modernizirati potrošnjo. Predvsem pri šolski prehrani bi morali pričeti gojiti moderne oblike prehrane.

Sprejet je tudi princip enakih premij za oba sektorja s to razliko, da bo določeno, koliko lahko od te premije organizacije potrošijo za realizacijo kooperacije — to predvsem za selekcijsko službo, in drugič: 20 par bi šlo od premije za organizacijo, ki se s tem bavi, 5 par pa za izgradnjo zbiralne mreže.

Istočasno so v sprejemanju ostale korigirane cene za ostale osnovne pridelke. Seveda sedaj imamo tu negativne posledice, da so naši državljani na veliko kupovali sladkor, čeprav vemo, da se je samo povečala odkupna cena pese, nikakor pa ne mislimo večati čez noč ceno sladkorju. Žal je tu odpovedala tudi naša propaganda.

Razen tega je na sektorju materialnih rezerv zagotovljen določen uvoz nekaterih osnovnih živil.

Nekaj besed bi še omenil v zvezi z agrarno politiko v Jugoslaviji. Naši tovariši, ki so pri izdelavi tega dokumenta sodelovali v Beogradu, niso v celoti uspeli. Bijeta se v bistvu dva koncepta. Eden je za restavriranje ustavnega mehanizma, drugi pa se drži dosledno ustavnih principov. Zavzemamo se, da sklenemo v skupni državi dogovor za oskrbo osnovnih prehrabnih artiklov. Tako je bilo dogovorjeno, da gremo s pozicij trga. Da vsaka republika preko svojih podjetij sofinancira v skladu s politiko proizvodnje. Nekateri pa so še, ki bi stare instrumente proglasili z novimi imeni, toda s staro vsebino.

Proizvodi, ki so pomembni za vso državo, so na listi garantiranih in minimalnih cen in da se ta

(Nadaljevanje na 2. strani)

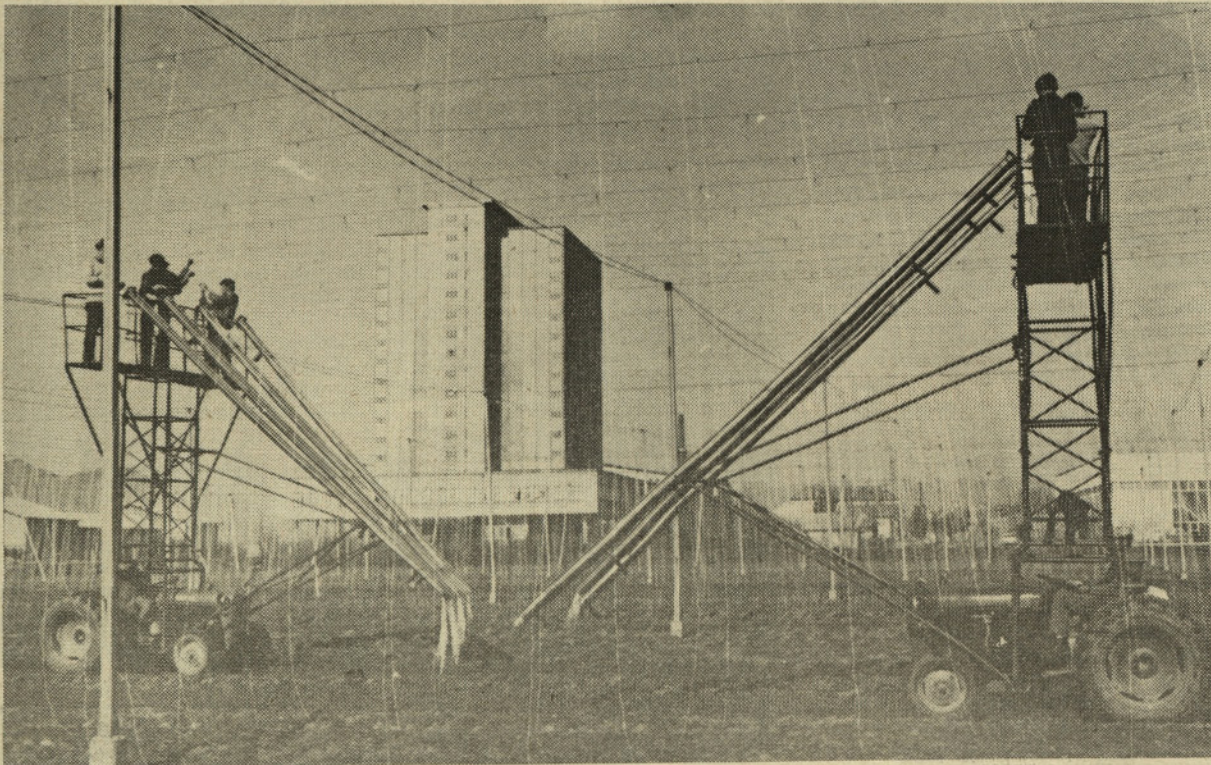
**»KMET JE DANES ZDRAV IN USTVARJALEN DEJAVNIK V NAŠI
SOCIALISTIČNI DRUŽBI.«**

(Iz govora predsednika Tita)

lo in se nabiralo na posebnem skladu, kjer boste organizirani v samoupravni skupnosti bodoči uživalci pokojnin, oblikovali sami pravila in tudi določali višino pokojnine ter seveda višino prispevka. Tretji kanal so kooperanti, ki bi se lahko na osnovi trajnega proizvodnega sodelovanja pod pogojem, da ustvarijo zadosten dohodek, s pogodbo odločili, da prestopajo iz kmečke-

ordinacijsko komisijo. Ko smo se pogovarjali za startni začetek 25 tisoč din, se je pisalo leta 1970 in do takrat, ko bo prišlo do prvega izplačevanja pokojnin, bo treba verjetno te zneske valorizirati.

Bistveno pri tem zakonu je, da smo dosegli tisto, kar ste tudi zahtevali, to je 50% participacija družbeno političnih skupnosti. Bistveno je tudi to, da se je odstopilo

Kot da bi se po hmelijskih preganjale tanke bele in rdečkaste meglice, so na novo napeljana vodila

Pomočnik direktorja komunalnega zavoda za socialno zavarovanje
Celje dr. Krašovec Aleksander

Delavsko in kmečko zdravstveno zavarovanje združena?

Precej razveseljeno pri kmečkem zavarovanju je, da nam je uspelo v lanskem letu ustvariti sklad in zagotoviti likvidno poslovanje. Pomoč za socialno šibke kmete je bila v lanskem letu vendar dobra. Izvršni svet je stal na tem, da je kmet dovolj močan, da bi v celoti lahko kril zdravstveno zavarovanje sam, vendar v nadaljevanju je vztrajal, da naj ostanejo vsi tisti ljudje v zavarovanju, ki se ukvarjajo s kmetijstvom, in je bil po svoji strani pripravljen to subvencionirati. To sta bila dva vira: davek pol kmetov in pa prispevek družbeno političnih skupnosti. Mi smo za čistega kmeta napravili izračun in za tiste, ki so bili šibkejši, sta bila dva vira sklada, kot sem že omenil. Tako je v lanskem letu tak sklad imel denarja okoli 1 milijardo 800 milijonov starih dinarjev.

Za letošnje leto se pa postavlja vprašanje, koliko dati na katastrski čisti dohodek in koliko dati na tako imenovani pavšal. Katastrski dohodek je vedno delikaten, če gremo primerjati v celjski regiji Logatec, Žalec, Šmarje, Celje ipd. V letošnjem letu je z zakonom to spremenjeno v toliko, da se kombinira sicer, da je delni prispevek od KD, delno pa je v pavšalu na družino. Tako pride na gospodarstvo 42.000 S-din, na KD pa 23 %. To so seveda instrumenti, ki za to vaše močje niso tako zelo simpatični. Na KD je šel prispevek pošteno povedano za 2 % gor od lanskega leta. Zaradi tega se je povečal tudi predvideni prihodek iz prispevka političnih skupnosti, tako, da v letošnjem letu pričakujemo okoli 2 milijardi 300 milijonov S-din. Pravice v letošnjem letu niso bile nič spremenjene, participacije so ostale enake. Na izredne oblike zavarova-

nja pa participacije odpadejo (to so troci, materinstvo ipd.), kar nas je pa lansko leto veliko stalo.

Morda je še kritično vprašanje po 31. členu — to so tisti primeri, ko so zavarovanci ljudje, ki živijo na teh kmetijah, vendar pa niso v rangi družinskih članov lastnika posestva. Za te ljudi je prispevek izredno visok 60.000 S-din. pride na leto na enega člana in če je teh več pri hiši, je seveda to že problem. Za lansko leto lahko rečem, da je bila izterjava za te primere izredno slaba. Tako, da ni nič ostalo, niti ni premalo hodilo, ob dobri izterjavi tega prispevka, pa bi seveda bilo nekaj več sredstev.

Po sklepu skupščine je celjski zavod za socialno zavarovanje prevzel izterjavo prispevkov, zaradi tega so te položnice, ki ste jih letos dobili za I. akontacijo, prišle preko skupščine. Te službe so se ločile, da so tu čisti računi. Pri Merksu nam celo to mehanografsko obdelujejo, tudi skupščina nas je podprla, in namenila del denarja za stroje, da se bodo te stvari hitreje obdelovale.

29. marca je prvi širši sestanek političnega aktivnega celjske regije pri medobčinskem svetu ZK, ki začne uradno s javno razpravo o združitvi delavskega in kmečkega zdravstvenega zavarovanja za prihodnje leto. Zato apeliram na to sekcijo, da bi ravno v žalski občini, kjer je zaposlenih veliko delavcev, stvar resno vzeli v roke, ker je pač odvisno predvsem od celjske in žalske občine ali bo referendum o združitvi uspel ali ne. Mi namreč smatramo žalsko občino za težjo občino, zato bo potrebno napeti vse sile pri delavcih, da se referendum izvede. Sindikati bodo morali tu veliko storiti.

Kmetije bodo obdavčene po dohodku

Pri kmečkih dajatvah gre za to, da bi naj letos davki ostali na isti višini kot lansko leto, da pa bi se naj prispevek za kmečko zavarovanje povečal za 2 %. Kar se tiče davkov, njihova absolutna številka v občinskem proračunu pada, ker ostajajo kmečki davki na isti višini. V letošnjem letu kmečki davki predstavljajo 7 % proračuna, lani pa 10 %.

Plaskan Vlado

Glede zdravstvenega varstva naj povem, da je to dobilo v lanskem letu razširjene pravice. Polkmetje plačujejo več. Po zborih volilcev je bilo o vseh virih plačevanja prispevkov veliko razprav. Čiste kmetije niso nič proti novim obdavčitvam, precej pa so bili glasni tisti, ki jih je novo prizadelo. Cela ekonomika je prišla tako daleč, da so res marsikje pol kmetije bolje situirane, kot čisti kmetje.

Druga stvar, ki je precej glasna, je nov člen o davkih, ki pravi, da se kmetije že v tem prehodnem obdobju lahko, ne samo po katastru,

pač pa tudi že obdavčijo po dohodku. Mislim, da se moramo čisto zmeniti kaj kdo bo.

Drugo vprašanje, ki se mi zdi aktualno, je počasen prehod iz katastra na dohodek. Postavljam bom plemično vprašanje, ali kaže nekaj vmesnega v prehodnem obdobju poskušati, pa ne imeti dovolj določenih normativov, ali kaže cel sistem enkrat do konca pripraviti in potem priti do novega.

Že dalj časa se v občini programsko zbirajo kmetije, ki bi se naj usmerile — kje naj bi kmetije ostale, in vam moramo povedati, da je ta migracijski proces v naši občini tako nagel, da je še nas, ki mislimo, da stvari boljše poznamo, presenetilo. Naj samo povem, da je v občini okrog 500 takih kmetij, ki bi naj bile perspektivne, ki bi lahko ustvarile jutri dohodek, in to pri 3.800 davkoplačevalcih od zemlje, ki jih v občini imamo. Vse naše napore, ves material, vse naše znanje bomo morali usmeriti v to, da bomo teh 500 jutrišnjih kmetij vsi skupaj usposobili s precejšnjo družbeno pomočjo.

V RAZPRAVI SO SODELOVALI

Tov. HROPOT Maks: Kar se tiče pokojnine za kmete, se mi zdi znesek 25.000 S-din mizern — za kmeta, ki je celo življenje delal, sramoten. Če želimo, da se bodo kmetije dvigale in da bo ostal tisti, ki se je rodil na kmetiji, res na kmetiji, bomo morali nekaj ukreniti. Takšne pokojnine, ki jo bomo mi danes dobili, se ne bo nobeden veselil. Naj povem primer, da je služkinja — kmečka, ki je služila pri meni dobila 700 din pokojnine mesečno, jaz pa samo 250 din.

Tov. JELOVŠEK Marjan, kmet iz Petrovč: Nimam nobenega zaupanja, da se bodo stvari za kmete izboljšale, ker navadno, kar govorimo, se ne upošteva. Mi smo prav preko Socialistične zveze dali precej predlogov, ki bi se naj upoštevali pri oblikovanju zakona, vendar vidimo, da se ti predlogi niso upoštevali. Pri delavcih je to bistveno boljše urejeno, kot pa bo pri kmetih. Lahko trdim, da bodo kmetje plačevali bistveno več davkov kot delavci, saj vemo, da želimo imeti po eni strani močne ekonomske kmete, po drugi strani, pa jih ravno s temi visokimi prispevki tlačimo k tlem in jim ne damo živeti. Oblastveni organi v Ljubljani bi morali imeti več posluha za to. Vem, da ni denarja, če pa hočemo, da bo res kmet ostal na kmetiji, mu moramo tudi nekaj nuditi.

Glede samih davkov tole. Prej je bilo omenjeno, da se prispevki za socialno zavarovanje povečajo samo za 2 %, kar pa ne drži, predvsem na manjših posestvih, kjer imajo manjši KD, se lahko ta procent povzpne celo na 20 % povečanje. Pri industriji, vemo, da smo prispevke znižali od lanskega leta, pri kmetijstvu pa povišujemo. Naj povem primer, da je zvezni 6 % davek od kmetijstva bil odpisan, republika pa ga je takoj preimenovala v drug prispevek.

Zaupanje, ki si ga te kmečke sekcije pri Socialistični zvezi ustvarile, bi morali utrjevati, ni pa prav, da s predlogi ne prodremo daleč. Na te stvari moramo biti v bodoče bolj pozorni.

Glede samega davka še tole. Vem, da je star način plačevanja davka na KD zastarel in bi se s tem s tov. sekretarjem ing. Zidarjem tudi strinjal, posebno še zato, ker so pač na KD vezane vse dajatve. So

pa primerjave na KD zelo smešne, če primerjamo npr. Šmarje, Žalec ipd. Vemo, da njim bolj ugaaja, da so dajatve na KD, mi pa stremimo bolj za pavšal. Zato se strinjam s tem, da bi le počasi prišli na bolj realen davčni sistem.

Nadalje naj omenim problem, ki nastane, če kljub temu, da vložijo v zemljo seme, da ga redno obdelujejo, da ji nudiš vsa gnojila ipd., pa zaradi slabe letine ne prideš do volj. Davek pa moraš kljub temu plačati. Tako se je dogajalo lansko leto pri hmelju ipd. Kljub temu, da so davčne olajšave, vendar jih davčna uprava ne upošteva ali premalo upošteva. Veliko nas je napravilo prošnje za davčno olajšavo zaradi izpada hmelja, pa so nas zavrnili, da smo prošnje prepozno napisali. Pri obrti in industriji je to drugače, ko ti dohodek ustvariš, pač od dohodka plačaš davek. Pri nas pa moraš plačati, ali ustvariš kaj ali pa nič. Če hočemo našo mladino obdržati na kmetiji, potem bomo morali peljati drugačno politiko.

Tov. OGRAJENŠEK Branko, kmet iz Ponikve: Veliko gradimo cest, veliko tudi sami prispevamo, vendar po njih s traktorjem ne smemo voziti. Zakaj ne, zato, ker moramo npr. prečkati ali voziti neko časa po glavni cesti, pa nas ustavijo miličniki in seveda plačati kazen, ker po predpisih pač ni dovoljeno voziti s traktorjem po cesti. Vsi pa vemo, da na njivo moraš priti, da za njivo rabiš traktor, samo ne vemo, kako naj do njega pridemo, ker smo zaradi togih predpisov lahko kaznovani. Prav tako menim, da bi se morali enkrat spremeniti predpisi, ki prepovedujejo, da s traktorji prepelješ kakšno stvar domov ali k sosedu. Zato moraš sedaj plačati prispevek. Mislim, da bi se morali dogovoriti, kaj lahko pripelješ domov, kaj rabiš zase in kdaj voziš za druge, kot plačano uslugo.

Tov. HROPOT Maks, kmet iz Gotovelj: Menim, da bi morali tudi kmetje biti upravičeni na otroški dodatek. Vem, da je glede tega to v Avstriji urejeno. Pri nas pa tega ne moremo urediti. Če bi se tudi tu prispevalo, če bi tu družba dala, bi tudi več mladine ostalo na kmetijah.

(Konec prihodnjic)

(Nadaljevanje s 1. strani)

zoži na zvezni ravni. Tako so na listi garantiranih cen štirje artikli in na listi minimalnih cen tudi štirje artikli (sladkorna pesa, tobak, sončnica, soja). Vse ostalo pa je prepuščeno republikam, da one postavijo svojo listo. Seveda tudi za to, kar bodo republike stavile na listo, se moramo skupno dogovoriti za vso državo tako, da ne bi en dvignil na nadnormalno ceno.

Še par besed, kar je tovariš sprožil okrog bodočega obdavčevanja od dohodka. Mi smo zadnji dediči, ki še slonimo na KD, še iz bivše stare Avstro-ogrske, čeprav živimo v takšni družbi, kjer je dohodek najvažnejši del. Na dohodek je vezano samoupravljanje, naš prispevek družbenim potrebam, iz dohodka ustvarjamo sredstva za osebno potrošnjo. Dohodek je tisti temelj, brez katerega ni samoupravljanja, socializma, ni napredka. Kmetu je zvezna in slovenska ustava dala vsa jamstva, kot še nikoli doslej,

jamstva, da je enakopraven delaven človek. Iz te pozicije izhajajo tudi ustavne pravice in dolžnosti, pravica do napredka, izboljševanje družbenega položaja, pravica do jamstva zasebne lastnine ipd. Od kmetove iniciativnosti in od splošne družbene aktivnosti je odvisno, koliko bo ustvaril, kako bo čimveč dosegel. V skladu s tem pa tudi, da bo prispeval delež, ki mu bo odmerjen.

Skratka, čimprej se mora to našo osnovno socialistično načelo uveljaviti povsod. Ta družbeni dohodkovni sistem — kdor več ustvarja — mora tudi več družbi dati. Če bo prišlo do realnih izračunov, se ne bojim, da bi kmet obogatel. Šele takrat bomo videli, da gre tu predvsem o povsem povprečne dohodke. Na tem sistemu je treba delati predvsem analitično in strokovno. Gre pri tem za resnično nove odnose. Pri tem bomo morali vsi pomagati.

INFORMACIJA O DELU SAMOUPRAVNIH ORGANOV PODJETJA

I. seja delavskega sveta podjetja, ki je bila 26. 2. 1972, je bila namenjena predvsem obravnavi poslovanja v preteklem letu in potrditve bilance za leto 1971.

V prvi točki dnevnega reda je DSP potrdil poročilo o izvršitvi sklepov predhodne seje in sprejel tri sklepe:

1. Da se v 58. in v vseh drugih členih pravilnika o delitvi osebnih dohodkov beseda »nagrada« črta in se namesto nje vstavi »delež iz dobička«, ker so to sredstva osebnih dohodkov, ki se štejejo v povpreček za uveljavljanje raznih nadomestil.

2. Sklep 84. (četrti) seje DSP s katerim se ureja izplačilo posameznih povračil, ki bremenijo materialne stroške, se uskladi s členi veljavnega pravilnika, ki ga je DSP sprejel 30. 12. 1971.

3. DSP sklene in daje uradno tolmačenje, da se določbe 58. člena Pravilnika o delitvi osebnih dohodkov uporabljajo šele pri izplačilu OD iz dobička, ustvarjenega v letu 1972, ker se je dodatek za stalnost v letu 1971 obračunal med letom in osnovni obračunski postavki.

V drugi točki dnevnega reda je podal obširno poročilo o gospodarjenju podjetja kot celote v preteklem letu in po posameznih delovnih enotah obratov glavni direktor Veljko Križnik.

Analiziral je pogoje poslovanja, objektivne in subjektivne vplive na rezultat poslovanja (suša, sprememba cen, relativna manjša zaposlitev in večji fizični obseg, povečana produktivnost, gospodarjenje s sredstvi itd.).

Delavski svet je v celoti sprejel poročilo in oceno poslovanja in sklenil, da se potrdi zaključni račun podjetja kot celote za leto 1971, ki zajema vse samostojne in nesamostojne organizacije združenega dela.

Potrdil je predlog delitve celotnega dohodka in predlog delitve dohodka.

Pri tem je obravnaval tudi poročilo komisije za popis terjatev in obveznosti in njen predlog za likvidacijo ugotovljenega stanja 31. 12. 1971.

DSP je sprejel predlog komisije, ki nalaga strokovnim službam podjetja, da ukrepajo za ažurno evidenco in izterjavo dolžnikov.

Potrdil je več predlogov odbora za poslovne zadeve:

1. Obvezno formiranje akumulacije v nekaterih delovnih enotah obratov glede na konjunkturalne pogoje gospodarjenja.

2. Pokrivanja izgube v dveh delovnih enotah v obliki posojila iz podjetniških dohodkov z 2 odstotno obrestno mero in obvezo, da ga vrnejo, ko dosežejo dobiček v poslovanju.

3. Iz sredstev za porabo se izloči 13,5 % za skupni sklad skupne porabe.

4. Prispevek 7 % iz čistega dobička delovne enote obratov za DE Skupne službe se ne realizira, ker ta enota ni v celoti realizirala planiranih stroškov, je pa tudi dossegla dodatno eksterno realizacijo.

5. Odbor za finančne zadeve naj prouči obveznosti za odplačila investicijskih kreditov DE Vital in Mirošan.

V nadaljevanju je DSP sprejel več sklepov:

— Potrditi je spremembe in dopolnitve ustanovitvene pogodbe Kmetijskega poslovnega združenja v Ljubljani, kot jih je predlagalo združenje.

— Kmetijskemu poslovnemu združenju v Ljubljani daje soglasje k ustanovitvi sekcije za mlekarstvo, sekcije za perutninarstvo in sekcije za mesno industrijo.

— Podjetje se preko svoje delovne enote Mleko vključuje v članstvo sekcije za mlekarstvo pri Kmetijskem poslovnem združenju v Ljubljani. Sorazmerni del za kritje stroškov sekcije, ki se odmeri podjetju za članstvo v sekciji, nosi DE Mleko. Podjetje zastopa v sekciji predstavnik, ki ga določi svet delovne enote Mleko.

— Podjetje se preko svoje delovne enote Kooperacija vključuje v članstvo sekcije za perutninarstvo pri Kmetijskem poslovnem združenju v Ljubljani. Del stroškov sekcije, ki se odmeri podjetju za članstvo v sekciji, nosi DE

Kooperacija. Podjetje zastopa v sekciji predstavnik, ki ga določi svet delovne enote Kooperacija.

— Podjetje se preko svojega obrata Mesnine vključuje v članstvo sekcije za mesno industrijo pri Kmetijskem poslovnem združenju v Ljubljani. Del stroškov sekcije, ki se odmeri podjetju za članstvo v sekciji, nosi obrat Mesnine. Podjetje zastopa v sekciji predstavnik, ki ga določi delavski svet obrata Mesnine.

— Podjetje se preko DE Kooperacija in DE Kmetijstvo Šmarje vključi v Zadržno zvezo Slovenije.

širiti poslovni predmet še na prodajo »pakirane zelenjave«.

— Pritožbi tov. Ostruh Pavla, zaposlenega v kmetijski apoteki v Celju kot poslovođa, ne ugoti in potrdi odločba komisije za zaščito delovnih dolžnosti št. D-11/71 z dne 30. 12. 1971.

— Komisiji za izvajanje samoupravnega sporazuma »kmetijskih kombinatov« dostavi predlog za dopolnitev sporazuma v zvezi z določitvijo višine povrnitve stroškov prenočevanja soferjem, sovozačem in drugim delavcem, ki prenočujejo na terenu, kjer ni prenočišč v družbenih podjetjih, pavšalno v znesku 30,00 din za en-

Delavski svet podjetja je 26. 2. 1972 sklenil, da se tudi Kmetijski kombinat »Hmežad« pridruži z željo in predlogom tistim družbenopolitičnim organizacijam, skupnostim, delovnim organizacijam in društvom, ki se zavzemajo, da se tovarišu Josipu Brozu Titu v drugič podeli odlikovanje »red narodnega heroja« z naslednjo utemeljitvijo:

— Tevariš Tito je legendarna osebnost, ki je kot vodja upora narodov Jugoslavije in vrhovni poveljnik uspešno vodil narodno-osvobodilni boj do končne zmage in ustanovitev nove socialistične Jugoslavije.

Ves čas po vojni je na čelu narodov Jugoslavije. Pod njegovim vodstvom smo obnovili porušeno domovino, razvijali gospodarsko moč države, stalno večali standard in gradimo nove odnose med ljudmi na samoupravljanju. V vseh težkih obdobjih v povojnem času je znal odločno ukrepati za neodvisnost naše domovine in za bratske odnose med narodi in narodnostmi v državi.

Ponovno odlikovanje z »redom narodnega heroja« se naj tovarišu Titu podeli za njegov 80. rojstni dan.

Vsaka od enot ima v zvezi po 3 predstavnike, ki jih izvolita sveta DE Kooperacija in DE Kmetijstvo Šmarje.

Za podpis pogodbe o vstopu naših enot v Zadržno zvezo Slovenije pooblašča DSP predsednika sveta DE Kooperacija in Kmetijstvo Šmarje.

— Delavski svet podjetja soglaš s pristopom k samoupravnemu sporazumu grupacije »kmetijski kombinati« novih članic in to Poslovnega združenja Styria Maribor-Celje, Poslovnega združenja za kmetijsko mehanizacijo Ljubljana, Konjerejskega zavoda Lipica ter Kmetijske zadruge Dobropolje.

— Na predlog delovne enote Gozdarstvo sprejme gospodarski načrt za gozdnogospodarsko enoto Šmarje pri Jelšah, ki ga je izdelalo Gozdno gospodarstvo Celje, ki predvideva smernice gospodarjenja v obdobju od 1. 1. 1971 do 31. 12. 1980.

Gospodarski načrt bo predložen v potrditev Republiškem sekretariatu za gospodarstvo in Skupščini občine Šmarje pri Jelšah.

— Delavski svet podpira akcijo »Šmarje«, v katero se naj podjetje aktivno vključi za zbiranje sredstev in s tem doprinese svoj del za uspeh te akcije.

— Na predlog obrata Mesnine se ustanovi poslovna enota Mesnica in delikatesa v Zagorju, ki posluje v sklopu obrata Mesnine.

— Pri vseh naših prodajalnah, ki izpolnjujejo sanitarne in tehnične pogoje za prodajo pakirane sveže zelenjave, je v registru raz-

kratno prenočevanje brez predložitve posebnega računa.

II. Odbor za poslovne zadeve je imel sejo 18. 2. 1972. Na seji je obravnaval gospodarjenje podjetja kot celote in po posameznih enotah v letu 1971.

Kritično so analizirali uspehe oziroma neuspehe ter sprejeli predloge sklepov za DSP, za potrditev bilance za leto 1971 in predloge za delitev dohodka.

V nadaljevanju je odbor obravnaval več tekočih zadev in sprejel naslednje sklepe:

— Prošnji Grobelnik Ivana ne ugoti, ker ni bil izdan pismeni nalog za nadurno delo, niti potrjena upravičenost podaljšanja delovnega časa od strani za to pooblaščenih delavcev.

V pristojnost OZD pa ne spada neposredna presoja ali je bilo tako delo objektivno potrebno ali ne.

— Potrdi poročilo glavnega direktorja o odobrenih službenih potovanjih v inozemstvo v času od 26. 9. do 31. 12. 1971.

— Od 1. 1. 1972 dalje se poveča vrednost obračunske osnove za 5 %.

— Na predlog oddelka za zemljišča se izvrši popravek vrednosti zemljišč DE ZH.

— Na predlog oddelka za interno kontrolo se uvede proti poslovodji mesnice v Kobaridu disciplinski postopek zaradi ugotovljenega primanjkljaja.

— Soglaš s predlogom HS, da poravna solastniku stanovanjske hiše v Celju, Jenkova 38, naš delež stroškov vzdrževanja hiše v znesku 3.800 din. V bodoče pa mo-

(Nadaljevanje na 4. strani)

Udeleženci seminarja za samoupravljalce in vodilne delavce

(Nadaljevanje s 3. strani)

ra HS dati pristanek na naš delež stroškov, preden se popravila začne.

— Prošnji Kozmelj Izidorja iz Rog. Slatine na priporočilo KS ugotovi in priporoči DE KS, da mu zaradi težkih gmotnih razmer, vojne invalidnosti in bolezni, odpiše ostanek obveznosti v znesku 5.998 din. Ta znesek DE KS kompenzira iz podjetniških dohodkov v 1972 letu.

III. Odbor za splošne zadeve je na seji dne 15. 3. obravnaval naslednje zadeve:

1. Sprejel je predlog DSP za razdelitev sredstev sklada skupne porabe na posamezne koristnike.

2. Določil je višino honorarja za predavateljske ure na seminarjih in tečajih, ki jih organizira podjetje.

3. Sprejel je predpis za sistemsko ureditev organiziranja koriščenja dopustov v počitniških domovih podjetja in pogodbenih kapacitetah, ki bi se naj po potrebi angažirala za dopustovanje delavcev podjetja.

Ta predpis se glasi:

1. Kapacitete

Podjetje razpolaga za letovanje z naslednjimi zmogljivostmi:

- Počitniški dom v Crikvenici 30 ležišč
- Počitniška skupnost Žalec — Biograd/m 40 ležišč
- Golte — planinski dom 16 ležišč
- Skupaj 86 ležišč
- Pogodbene kapacitete pri turističnih organizacijah angažirajo na podlagi prijav.

2. Gospodarjenje in vzdrževanje

Počitniški domovi so osnovna sredstva sklada skupne porabe. Objekti v Crikvenici in Golteh so v upravljanju DE Gostinstvo, ki z njimi gospodari, ima točno evidenco inventarja, skrbi za vzdrževanje in zaščito objektov. Stroški amortizacije, velikih popravil in tekočega vzdrževanja bremenijo skupna sredstva podjetja — sklad skupne porabe.

S počitniškimi hišicami v Biogradu na moru gospodari Počitniška skupnost Žalec.

3. Koriščenje in razporejanje

— Razporeditev letovanja napravi kadrovski oddelek podjetja na podlagi prijav.

— Vsi zainteresirani, ki želijo dopustovati v enem iz navedenih letovišč, se morajo prijaviti do 30. aprila t. l. Razporeditev in usklajevanje interesov bo v 15 dneh. (Obrazce dobite na upravi enote). Kraj možnosti letovišč pri turističnih organizacijah bodo objavljeni pravočasno.

— V primeru večjega števila prijaviteljev na določen termin

odloči o razporeditvi komisija za družbeni standard po raznih kriterijih: (šoloobvezni otroci, socialne razmere, še ni letoval itd.).

— S prostimi kapacitetami, ki niso zasedene do navedenega roka, prosto razpolagajo upravitelji domov.

4. Cene

Dnevni penzion za Biograd/m in Crikvenico je v sezoni od ca. 42,00 do 45,00 din za odrasle, otroci od 2 do 10 let polovico, za otroke do 2 let (brez rednega obroka) 12,00 din; vse brez turistične takse.

Točno ceno bomo sporočili.

Penzion na Golteh v zimski sezoni za depandanso znaša 63 do 75 din in ga lahko plačate v posebnih bonih s popustom 23 %.

Za letno sezono pa še cene niso znane.

5. Napotnice, odjava, plačilo

— Na podlagi prijave in razporeditve izda napotnica KAO. Po sprejemu napotnice mora koristnik takoj vplačati akontacijo v višini 10 % celotnega penziona za Crikvenico in Golte ter za pogodbene domove na blagajni podjetja, za Biograd/m pa pri Počitniški skupnosti Žalec.

— Odjava letovanja je mogoče vsaj 15 dni pred nastopom. Za poznejše odjave zapade 10 % akontacija.

— Plačilo penziona morate v celoti poravnati 10 dni pred nastopom letovanja v gotovini ali kombinirano z izjavo DE/O do višine regresa, ki ga dobi, ali samo z izjavo DE/O, če mu regres pokriva celoten penzion.

6. Obračun

— Obračune za izkoriščene penzije dostavlja DE Gostinstvo direktno blagajni v FC.

— Počitniška skupnost Žalec izstavlja obračune direktno DE/O. (Eventualno razliko je moral vsak pred nastopom letovanja poravnati v gotovini.)

— Pogodbene počitniške oz. turistične organizacije izstavljajo račune skupaj s kopijo napotnice FC, ki jo poravna v skladu s pogodbo.

7. Regres za dopuste

— V skladu s samoupravnim sporazumom je po fin. načrtu določeno 300 din povprečno na zaposlenega.

— Način razdelitve bo določil DSP enotno za podjetje na podlagi večinskega predloga sindikalnih organizacij po DE.

Kadrovski oddelek izda po potrebi dodatna navodila za izvajanje organizacije letovanja.

4. Odobril je sofinanciranje posebne kmetijske oddaje po programu Radia Šmarje pri Jelšah v znesku din 5.000.

DOSEDANJA OBDELAVA NA ELEKTRONSKEM RAČUNALNIKU

Naš kombinat ima lastni elektronski računalnik. Delo na tem računalniku je organizirano prek Elektronsko računalniškega oddelka (ERO) skupnih služb kombinata. V letu 1971 je moral kombinat pokriti 910.000 din stroškov tega oddelka. To pa je strošek, ki nas zavede, da nekoliko natančneje pomislimo na to, kakšne koristi imamo od njegovega dela.

Delo elektronskega računalniškega oddelka se je začelo leta 1967. Toda vse do 31. maja 1970 se je moral oddelek posluževati računalnikov drugih podjetij (EMO, Saturnus) in šele od tedaj naprej obdelujejo podatke na lastnem računalniku.

V tem času je oddelek doživljal razvoj kot vsaka nova organizacija. Pridobiti in izsolati je moral ustrezne kadre, saj ni skoraj v nobeni dejavnosti potrebnih tako specializiranih kot v tej. Tako ima ta oddelek danes že precej usposobljen kader, ki ga sestavljajo vodja oddelka, 1 sistem inženir, 2 organizatorja, 2 programerja in drugi kader (šifrant, kontrolor dokumentacije, operaterji itd.).

Na računalniku je bilo v letu 1971 opravljenih 1.393 ur, od tega za potrebe delovnih enot in obratov 1090, za testiranje programov 280 ur in za tuje naročnike 23 ur. Za potrebe Kombinata je bilo izdelanih 56 programov za različne obdelave na računalniku. Po posameznih obratih in DE so bile opravljene naslednje storitve:

Obrat — DE	Računalnik	Sortirka ur	Zlукnjanih kartic ur
1. Kmetijstvo Žalec	45	90	22.300
2. Kmetijstvo Radlje	10	20	6.800
3. Sadjarstvo Mirozan	22	44	6.400
4. Vrtnarstvo	11	22	4.100
5. Gozdarstvo	4	8	1.100
6. Kooperacija	71	142	28.600
7. Mesnine	374	748	242.300
8. Mleko	193	386	318.100
9. Hmezad	52	104	15.200
10. Vital	143	286	265.800
11. Mešalnica krmil	43	86	12.370
12. Strojna postaja	83	166	89.400
13. Gostinstvo	14	28	4.570
14. Kmetijstvo Šmarje	8	16	4.200
15. Komerčni center	64	128	14.600
16. Hladilnica	7	14	2.230
VSEGA	1.090	2.180	1.038.070

Za posamezne DE in obrate je ERO opravil torej zelo različen obseg storitev. Toda to so podatki samo o količinskem obsegu. Bolj pomembna pa je vsebina storitev oziroma izdelki, ki jih daje ta oddelek. Ravno v tem pa je napravil ta oddelek precejšen korak naprej.

Poleg običajnih obdelav smo v letu 1972 prvič dobili podatke, ki ne služijo samo evidenci, ampak tudi neposredno pomagajo posameznim službam pri delu. Kot primer za to naj navedem mesečno analizo prodaje po kupcih.

Na področju evidence je opravljal ERO naslednja dela:

— **materialni obračun** za DE/O: Sadjarstvo Mirozan, Mesnine, Mleko, Hmezad, Vital, Mešalnica krmil, Strojna postaja, Gostinstvo in Centralno skladišče;

— **fakturiranje** za: obrat Mesnine, DE Mleko, DE Vital, DE Mešalnica krmil;

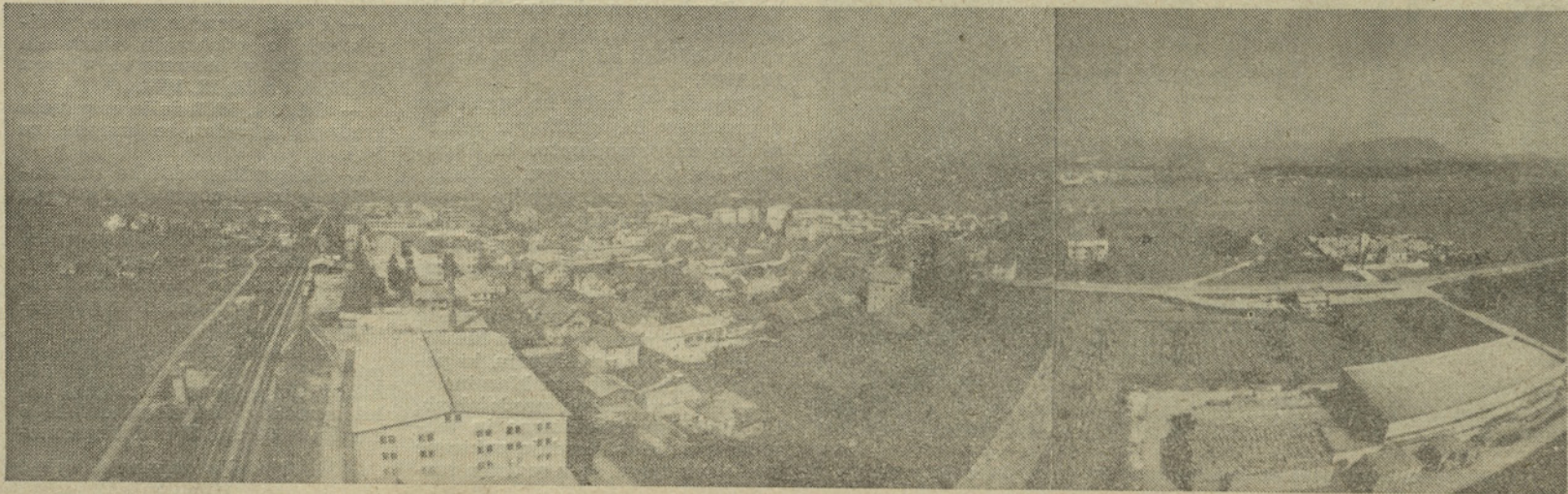
— **obračun osebnih dohodkov** je vpeljal ERO šele v letu 1972 in sicer za vse DE in obrate;

— **evidenco in obračun osnovnih sredstev** z načrtom in obračunom amortizacije vodi ERO za vse obrate in DE;

— za vse DE in obrate in DE vodi tudi **personalno evidenco**.

(Nadaljevanje na 10. strani)

Pogled na mesto Žalec pred začetkom spomladanske sezone.

STROKOVNI NASVETI in POGOVORI

POGODBA ZA PROIZVODNJO HMELJA

Hmeljarski odbor pri DE Kooperaciji je na 4. redni seji dne 18. 2. razpravljal o težah hmeljske pogodbe za letos.

Pogodba o proizvodnji hmelja za letos ostane v načelih in smislu členov pogodbe enaka kot je bila v letu 1971. Spremenijo se samo vrednostne postavke posameznih določb pogodbe, glede na večjo odkupno ceno.

Kakor lani se je tudi letos formirala odkupna cena hmelja za hmeljarja iz predvidene prodajne cene hmelja DE Kooperacija do Hmezada. Predvidena prodajna cena hmelja DE Kooperacija do Hmezada je izračunana na novi pariteti dinarja do dolarja upoštevajoč premijo na izvoz in znaša 32,50 din. Od tega zneska se odštejejo stroški podjetja in kooperacije ter vlaganje kooperacije v proizvodnjo v skupnem znesku 7,25 din tako, da znaša garantirana odkupna cena za hmeljarja povprečno 25,25 din za suhega hmelja. Stroški in vlaganje kooperacije vključujejo vse

odbitne postavke za režijo 3,50 din, do amortizacije 2,50 din in vlaganje v proizvodnjo za vrstico, žico in kaveljčke 1,25 din. Režija zajema vse dajatve kooperacije po pogodbenih obveznostih tako za inštitut, vodno skupnost, za ceste, za izobraževanje, plače delavcem v kooperaciji in podobno.

Amortizacija se pa porabi za plačilo anuitet in za izgradnjo novih žičnic. Samo za izgradnjo novih žičnic bo potrebno letos 450 starih milijonov.

Iz povprečne odkupne cene 25,25 din za kg suhega hmelja bo garantirana cena po vrstah naslednja:

I. vrsta	25,70 din
II. vrsta	25,30 din
III. vrsta	21,65 din
IV. vrsta	18,60 din

Prav tako se DE Kooperacija obvezuje izplačati proizvajalcu 70 % dosežene razlike, če bo dosežena povprečna prodajna cena višja od 32,50 din. Pred obračunom razlik se mora upoštevati 3. člen Pravilnika

o formiranju in koriščenju sredstev rizičnega sklada hmeljarske proizvodnje v DE Kooperaciji, ki je bil prejet 25. 2. 1972.

DE Kooperacija bo na vseh pogodbenih površinah opravila s svojimi zaščitnimi sredstvi in svojimi traktorskimi škroplilnicami zaščitno službo po navodilih Inštituta in za opravljeno delo zaračunala 1.700,00 din na ha. Podražitev zaščitne službe od lani za 50,00 din gre na račun dražjih zaščitnih sredstev. V kolikor proizvajalec opravi škropljenje sam, mora upoštevati navodila Inštituta. Zaščitna sredstva mu v tem primeru kreditiramo brezobrestno do oddaje hmelja. Že upeljan način prevzema zelenega hmelja bo tudi letos in bo DE Kooperacija zaračunala za opravljeno delo, to je za sušenje, skladiščenje in basanje 1,85 din za kg suhega hmelja.

Zavarovanje hmelja proti toči, požaru in viharju je pogodbeno obvezno. DE Kooperacija bo po pooblastilu proizvajalca za njegov račun skenila to zavarovanje v zavarovalnico Sava. Zavarovalna premija ostane ista kot lani, samo s to razliko, da se zaradi poenostavitve obračuna združijo vse vrste zavarovanja, to je proti toči, viharju, požaru, nezgodno zavarovanje pri ročnem in strojnem obiranju v enotni premijski stopnji 7,5 % od zavarovalne vsote, ki si jo proizva-

lec določi sam v mejah od 14,00 do 20,00 din za kg suhega hmelja, kar se v pogodbi navede. Proti požaru se hmelj zavaruje za 25,00 din po kg.

Za tekočo proizvodnjo se DE Kooperacija zavezuje na proizvajalčev zahtevo izplačati dve akontaciji. Prvo konec meseca maja 1,20 din in drugo za obiranje hmelja 6,00 din po kg pričakovanega pridelka. Akontaciji sta brezobrestni.

DE Kooperacija se obvezuje preiskovati proizvajalca potrebna umetna gnojila, opraviti po naročilu traktorska dela tam, kjer so dani pogoji za to. Nabavljena umetna gnojila in opravljene traktorske storitve lahko proizvajalec plača takoj, ali pa mu jih DE Kooperacija kreditira do obračuna hmelja po 3 % obrestni meri.

To so glavni elementi letošnje pogodbe o proizvodnji hmelja, ki so se spremenili, druga določila so ostala ista kot lani in so v pogodbi navedena.

Hmeljarski odbor je mnenja, da cena hmelja ni preveč spodbudna in da bo morala družba višje premirati ta skoraj izključno izvozni proizvod.

Svet DE Kooperacije je predlog hmeljarskega odbora na pogodbo o proizvodnji hmelja za letos sprejel na seji 25. 2. in potrdil.

Ž. S.

ALI PRAVILNO GNOJIMO?

Znano je, da morajo imeti rastline za zdravo in nemoteno rast na voljo dovolj vseh rastlinskih hranil. Kako velik bo pridelek je najbolj odvisno od tistega rastlinskega hranila, ki ga je v tleh najmanj.

Povprečno porabimo zadnja leta v Sloveniji okrog 110.000 ton gnojil ali okoli 130 kg povprečno na ha. To je le okoli četrtno tiste količine gnojil, ki jih porabijo v kmetijsko naprednejših državah.

Lansko leto smo v DE Kooperaciji porabili okrog 500 ton različnih umetnih gnojil ali za okrog 980 ton več kot leto poprej. To je lep napredek, vendar ob tem ne smemo mimo dejstva, da je gnojilno razmerje, se pravi, poraba posameznih gnojil, zelo neugodno. Poglejmo nekaj števil iz lanskega leta. Porabili smo 786.405 kg čistega dušika, 334.102 kg P_2O_5 (fosforja) in 399.595 kg K_2O (kalija). Če te številke primerjamo med seboj, dobimo razmerje 1:0,4:0,5. Če vemo, da bi bilo pravilno razmerje 1:1,1:1,4, vidimo, da je naše gnojilno razmerje globoko v škodo fosforja in kalija. S tem pa seveda ne mislimo, da bi zmanjšali količine dušika, ampak moramo povečati porabo fosforja in kalija.

To pa ne velja samo za naše področje, ampak za vso Slovenijo. V potrditev tega navajam podatke dr. Leskoška objavljene v knjigi Praktično gnojenje.

Obdobje	Poraba kg/ha obdel. zemlje			Razmerje hranil		
	N	P_2O_5	K_2O	N	P_2O_5	K_2O
1957—1959	11,3	13,7	12,3	1 : 1,2		1,1
1963—1965	15,9	18,1	13,0	1 : 1,1		0,8
1966—1968	18,6	15,4	12,3	1 : 0,8		0,65
1969	22,8	13,8	9,7	1 : 0,6		0,4

Podatki nam lepo kažejo, kako postaja razmerje med porabljenimi hranili vedno bolj neugodno.

Če upoštevamo še porabo hlevskega gnoja, se razmerje nekoliko popravi predvsem v prid kalija.

V Sloveniji je trenutno naslednje razmerje med porabljenimi hranili v mineralnih gnojilih in hlevskem gnoju (podatki dr. Leskoška).

Kg/ha	N	P_2O_5	K_2O
V mineralnih gnojilih	23	14	10
V hlevskem gnoju	22	15	36
Skupaj	45	29	46

(Nadaljevanje na 6. strani)

Tako so postavili enega od zadnjih drogov v žičnici v Malih Braslovčah

Za nežne sadike novih sort hmelja je na polzelo prispela šota iz Poljske. Od tu jo razvažajo še na druge PE.

(Nadaljevanje s 5. strani)

Skupno porabimo torej v Sloveniji v povprečju 45 kg N, 29 kg P_2O_5 in 46 kg K_2O na 1 ha obdelovalne zemlje.

Dušika in fosforja damo trenutno enake količine iz hlevskega gnojila in mineralnih gnojil, medtem ko je kalija porabljenega v mineralnih gnojilih le dobra četrtina, ostalega pa damo s hlevskim gnojem.

Kje so vzroki za takšno stanje? Prav gotovo jih moramo iskati na tržišču z umetnimi gnojili in v znanju oziroma neznanju porabnikov.

Majhna poraba fosforjih gnojil je prav gotovo tudi posledica nestalne dobave tovrstnih gnojil (predvsem žlindre). Namesto žlindre navadno ne kupimo drugih gnojil ali pa kupimo več dušičnih gnojil oziroma kombiniranih gnojil z visokim odstotkom dušika.

Na porabo kalija bistveno vpliva visoka cena teh gnojil, odkar ni več regresa. Cene dušičnih in fosforjih gnojil so s cenami kmetijskih pridelkov v podobnem razmerju, kot v ostalih bolj razvitih evropskih državah, kalijeva gnojila pa so pri nas občutno dražja, kot drugje.

Našteli smo le nekaj vzrokov za nepravilno gnojenje. Je pa še prav gotovo mnogo drugih. Če odštejemo dejstvo, da zelo radi gnojimo z dušičnimi gnojili, ker se njihov učinek najhitreje pozna, je verjetno glavni vzrok takega stanja »gnojenje na pamet«. To pomeni, da največkrat gnojimo po občutku in ne po dejanski potrebi posameznih hranil. Priznati moramo, da vse premalo uporabljamo zelo poceni pripomoček, to je kemično analizo zemlje. Standardna kemična analiza sicer ni edini in popolni način za določanje primernih vrst in količin potrebnih gnojil, je pa način za izboljšanje strokovnosti pri rabi gnojil. Z uporabo porabljene analize na vsakih štiri do šest let, bi storili ogromno za izboljšanje gospodarnosti pri uporabi umetnih gnojil. Priznati moramo, da delamo neodpušljivo napako, ker to metodo tako malo uporabljamo.

Poleg vsega naštetega pa je zelo važen moment, ki bi mnogo pripomogel k pravilni rabi gnojil, tudi poznavanje sortimenta, to se pravi gnojil, ki so nam trenutno na razpolago. Danes ne bi smelo biti več gospodarja ali delavca v kmetijstvu, ki ne bi vedel kaj so enostavna in kaj mešana ali kompleksna gnojila in kakšna je razlika med njimi. Vendar o tem v prihodnji številki.

Poglejmo si le še, na kakšen način naj izkažemo gnojilne norme. Od kar so umetna gnojila poznana, se je običajno govorilo o kg ali vrečah gnojila za določeno površino oziroma njivo. Dokler smo imeli na razpolago samo enostavna gnojila, ki so vsa vsebovala približno enak procent določenega hranila (npr. dušična z okoli 20 %, fosforja s 15 ali 16 % P_2O_5 in kalijeva sol s 40 % K_2O), je to še kar zadostovalo. Zadnja leta pa se je število različnih kombiniranih gnojil zelo povečalo, pa tudi enostavna gnojila vsebujejo zelo različne odstotke hranil. To pa pomeni, da tako enostavno izražanje, kot ga poznamo, ne zadostuje več, ampak se moramo naučiti, kakšne količine čistih hranil potrebujemo za posamezne njive ali rastline.

Poglejmo kako izgleda tako računanje?

1. primer: Koliko P_2O_5 (fosforja) vsebuje 500 kg 16 % superfosfata?

$$\frac{500 \times 16}{100} = \frac{8000}{100} = 80 \text{ kg } P_2O_5$$

ali

Koliko K_2O (kalija) vsebuje 250 kg 40 % kalijeve soli?

$$\frac{250 \times 40}{100} = \frac{10.000}{100} = 100 \text{ kg } K_2O$$

Za izračunanje čistih hranil v enostavnih gnojilih je splošna formula torej naslednja:

$$\frac{\text{Gnojila v kg} \times \% \text{ hranila}}{100} = \text{kg hranila}$$

Pri računanju čistih hranil iz kombiniranih gnojil uporabljamo enake formule.

Primer: 1 ha krompirja smo gnojili z naslednjimi gnojili

150 kg 25 % KAN; 400 kg superfosfata 17 % in 250 kg kalijeve soli 40 %.

To je hranilo:

$$\frac{150 \times 25}{100} = 37,5 \text{ kg N}, \quad \frac{400 \times 17}{100} = 68 \text{ kg } P_2O_5, \quad \frac{250 \times 40}{100} = 100 \text{ kg } K_2O$$

Vprašamo se, koliko gnojila 8-16-22 rabimo namesto enostavnih gnojil?

Pri kombiniranih gnojilih se ravnamo predvsem po količini dušika v gnojilu. Če torej vemo, da rabimo za gnojenje 1 ha krompirja (brez dognojevanja) 37,5 kg N, izračunamo potrebno količino gnojila 8-16-22 takole:

$$\frac{37,5 \times 100}{8} = 470 \text{ kg}$$

To pomeni, da je v 470 kg gnojila 8-16-22 enaka količina dušika kot v 150 kg KAN. Poleg dušika pa je še

$$\frac{470 \times 16}{100} = 75,2 \text{ kg } P_2O_5, \quad \frac{470 \times 22}{100} = 103,4 \text{ kg } K_2O$$

Fosforja je torej v 470 kg kompleksnega gnojila 8-16-22 le za 7 kg, kalija pa za 3 kg več kot v običajnem odmerku enostavnih gnojil.

To so bili primeri za izračunanje čistih hranil v določeni količini gnojila.

Lahko pa izračunamo tudi količino gnojila, če nam je poznana količina potrebnega čistega hranila. Postopek je tu obraten.

Primer: Koruzo želimo dognojiti s 60 kg/ha N, koliko 25 % KAN potrebujemo?

$$\frac{60 \times 100}{25} = 240 \text{ kg } 25 \% \text{ KAN}$$

Splošno pravilo za te izračune je naslednje:

$$\text{kg gnojila} = \frac{\text{hranilo v kg} \times 100}{\% \text{ hranila v gnojilu}}$$

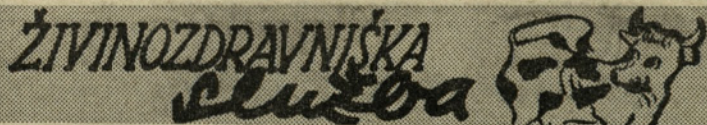
Vsi primeri izračuna so vzeti iz knjige dr. Leškoška: Praktično gnojenje.

Vsem nam mora biti jasno, da ne bomo že kar jutri prešli na takšno izvajanje gnojilniških norm. Vendar pa bomo z malo prakse in iznajdljivosti večino teh računov opravili kar na pamet. Eno pa nam mora biti jasno; že sedaj ne bi smelo biti kmeta, ki mu ne bi bilo razumljivo, kaj je to hranilo in kaj gnojilo.

Iz vsega povedanega je razvidno, da je na področju gnojenja z mineralnimi gnojili mnogo momentov, od katerih je odvisna uspešnost pridelovanja kmetijskih rastlin, zato ne bo odveč, če bomo tem vprašanjem posvetili več časa. Le z neprestanim izpopolnjevanjem znanja in spremljanjem dosežkov v industriji umetnih gnojil bomo lahko izboljšali strokovnost in gospodarnost gnojenja.

(Nadaljevanje sledi)

ing. S. L.

ZA APRIL

Od 8. IV. do 15. 4. FLORJANC Julij, dipl. vet., Braslovče, tel. 72-048

Od 15. IV. do 22. IV. OCVIRK Franc, dipl. vet., Vransko, tel. 72-407

Od 22. IV. do 29. IV. ŠRIBAR Edvard, dipl. vet., Šempeter, tel. 71-008

Od 29. IV. do 6. V. OCVIRK Franc, dipl. vet., Vransko, tel. 72-407

Dežurstvo prične v soboto ob 12. uri in traja do naslednje sobote do 12. ure.

1. maja ne osemenjemo.

2. maja osemenjuje dežurni veterinar.

3. maja osemenjemo redno.

VETERINARSKA POSTAJA
ZALEC

Strojna rez hmelja v praksi

SPREMENITI TEHNOLOGIJO PROIZVODNJE NEKE POLJŠČINE, KI JE DESETLETJA USTALJENA, NI LAHKA STVAR. ZATO SE NE SMEMO ČUDITI, DA JE OD PRVIH POSKUSOV STROJNE REZI NA HMELJARSKEM INŠTITUTU V ŽALCU, DO PRVE ŠIRŠE UVELJAVITVE V PRAKSI PRIŠLO ŠELE PO SEDMIM LETIH.

Vzrokov je gotovo več. Glavni vzrok je vsekakor dovolj in sorazmerno poceni delovna sila, ne mnogo manjši pa pomislek o kvaliteti rezi in vplivu na pridelek.

Obrat Kmetijstvo Žalec je v letu 1971 nabavil 3 rezalnike nemške firme Wallner in 3 rezalnike, ki jih izdeluje Strojna postaja v Žalcu. S temi rezalniki je bilo obrezano okrog 105 ha hmeljišč. Rez je potekala v času med 10. in 22. aprilom na različnih tleh in na nasadih različne starosti. Za rez so bila posamezna hmeljišča različno pripravljena: samo odorana, odorana s strojnim odkopalnikom in celo ročno odkopana. V vseh variantah je strojna rez uspela (odkopavanje pred strojno rezjo seveda nima smisla), ne glede na tip stroja (domač ali uvožen).

Med vegetacijo z nadaljnjo oskrbo ni bilo problemov. Poganki so po rezi sicer poglajali na večji površini in številnejši, a so bili s predčiščenjem odstranjeni do optimalnega števila. Motenj v rasti, oziroma praznih mest (prenizka rez) ni bilo, pridelek proti ročni rezi pa tudi ni bil manjši.

Zelo zanimiva je strojna rez tudi iz ekonomskega stališča, saj da velik prihranek dela, oziroma sredstev. Pri isti predpripravi hmeljišč (branje, odoranje) je potrebno za 1 ha za ročno odkopavanje in ročno rez 115 ur živega dela, za strojno rez pa le 3 do 4 strojne ure.

Iz vsega navedenega sledi, da je strojna rez praktično in ekonomsko sprejemljiva.

ing. Jože Brežnik

Naša dolgoletna delavca z Mirošana Katica in Viktor reže ta cepljenke na čep na vrbenskem polju

močno pospešuje oblikovanje rodne nastavka za prihodnje leto. Z dušičnimi gnojili spomladi ne dognojujemo, ker bi s tem povzročili le bujnejšo rast grmov in poznejše dozorevanje plodov, na pridelek pa ne moremo več vplivati.

To je bilo na kratko o nekaterih oskrbovalnih ukrepih, ki jih moramo opraviti v nasadih jagod, če hočemo, da bomo imeli zdrave in rodne nasade, ki nam bodo povrnil vloženi denar.

Inž. L. Semprimožnik

Oskrba nasadov jagod

Oskrbovanje posevkov in nasadov je v kmetijstvu zelo važen ukrep. To še posebno velja za intenzivne nasade. Med take spadajo tudi nasadi jagod na črnih folijah. V oskrbo nasada jagod na črnih folijah spada: popravo in pritrjevanje folije, čiščenje plevela iz rastnih mest, odstranjevanje živč, škropljenje s herbicidi in škropljenje proti boleznim in škodljivcem.

Prvo spravilo, na katerega pa ne smemo pozabiti vse leto, je popravo oziroma pritrjevanje folije. Nasad moramo redno pregledovati in folijo povsod, kjer jo veter privzdiguje, ponovno pritrditi. Če smo ob sajenju folijo površno zasuli z zemljo, bomo imeli tega popravila veliko, če pa smo to delo dobro opravili med letom, ne bomo imeli dodatnega dela.

Predvsem v prvem letu po sajenju, ko so sadike še slabo razraščene, je potrebno iz rastnih mest odstranjevati plevel. Ta se namreč v odprtinah v folijah še hitreje razvija kot na nepokriti zemlji. Istočasno s tem delom posajamo tudi prazna mesta.

Se pred cvetenjem moramo odstraniti tudi vse mladike, ki so poglajale iz živč. Paziti moramo, da jih porežemo ne pa potrgamo, ker lahko s tem poškodujemo matično rastlino. S tem ukrepom razredčimo nasad tako, da imamo na folijah samo rastline, ki rastejo na sadilnih mestih.

Zelo važen ukrep, ki ga nikakor ne smemo opustiti, je škropljenje nasadov s herbicidi. V nasadih za pridobivanje sadik ali v proizvodnih nasadih škropimo po vsej površini. V intenzivnih nasadih, kjer uporabljamo črno folijo, pa škropimo le vmesne peti med posameznimi gredami.

Proti plevelom v jagodah lahko uporabljamo naslednje herbicide: simazin 1,50 kg na ha, tenoran 6-8 kg/ha, dymid 5-8 kg/ha in gramoxon 4 l/ha.

S simazinom škropimo obdelana tla po obiranju, deluje na semenske plevelce.

Tenoran uporabljamo pred vznikom plevela, preden se pojavijo cvetni popki in deluje proti semenskim plevelom. To sredstvo uporabljamo običajno v nasadih brez folije. Dymid uporabljamo po okopavanju zgodaj spomladi, deluje proti semenskim plevelom. Z gramoxom škropimo med vrstne prostore v nasadih na črni foliji.

To je herbicid, ki uničuje vse zelene dele rastlin. Zelo dobro učinkuje na travnate plevelce. Pri škropljenju pa moramo biti zelo pazljivi, da ne poškropimo tudi jagod.

S tem sredstvom bomo poškropili tudi naše nasade. Ker je sredstvo zelo strupeno, moramo opozoriti tudi na previdnost pri uporabi. Če pride sredstvo skozi usta v telo, je že v najmanjših količinah smrtno nevarno. Tudi če pride na kožo, se moramo skrbno umiti. Karenca pa je samo 3 dni. Delovanje na rastline je tem boljše, čim boljše se rastlina omoči. Uspeh škropljenja je boljši, če škropimo v rosi, v rahlem dežju ali po dežju. Sredstvo se zelo hitro vpije v rastline, zato dež, ki pade kmalu po škropljenju, ne zmanjša delovanja.

Če želimo v nasadih pridelati čim več zdravih plodov, moramo jagode tudi redno škropiti proti boleznim. Predvsem pride v poštev škropljenje proti plesnim z euporenom. To škropljenje moramo opraviti redno pred in po obiranju.

Če opazimo na rastlinah znake pomanjkanja hranil, moramo hitro ukrepati. Najbolje je, če potrebna hranila raztopimo v vodi in jih z zalivanjem dodajamo rastlinam. Zelo važno je gnojenje z NPK (mešanimi gnojili), ki ga opravimo poleti, to je takoj po obiranju jagod. To dognojevanje

Le programsko usmerjenim kmetijam lepša bodočnost

Nenehno upadanje števila kmečkega prebivalstva vodi strokovne službe in tudi kooperante k temu, da iščejo nove možnosti, da bodo kljub manjšemu številu delavcev na kmetiji zagotovili večjo proizvodnjo, ki bo imela za cilj tudi višji dohodek. Ta cilj je možno doseči le z:

- izbiro take proizvodnje, ki bo zahtevala čim manj ročnega človeškega dela in bo v danih pogojih dala najvišji dohodek;
- nabavo vse potrebne mehanizacije, ki bo samostojno ali v strojnih skupnostih polno izkoriščena;
- taka organizacija dela, ki bo polno delovno moč najbolj izkoristila;
- in ne nazadnje tudi s primerno velikostjo proizvodnega prostora in primernim oblikovanjem cen kmetijskih pridelkov.

Brez nekega posebej organiziranega postopka je del kooperantov ta cilj že doseglo. Druga četrtina njih se v proizvodnji še ni opredelila in proizvaja mnogoštevilne proizvode predvsem zaradi proizvodnje in ne zaradi boljšega dohodka. Groba polovica kmetij pa je takih, ki niso tržni proizvajalci, v kolikor pa so, predstavljajo ta proizvodnja le minimalna finančna sredstva za kritje osnovnih življenjskih potreb in družbenih obveznosti.

Tako stanje kmetij je vodilo DE Kooperacija k temu, da je že pred leti pričela delati na področju usmerjanja kmetij, ki pa ni zavzelo nekih večjih obsežnosti.

Nenehno večanje življenjskih potreb in stremljenja, da bi tudi kmetu zagotovili vsaj tisti minimalni dohodek, ki ga prejema delavec v industriji, je povzročilo, da smo se naloge preusmerjanja kmetij lotili bolj načrtno.

Tako smo skušali v prvi fazi dela z anketo ugotoviti število kmetij, ki že proizvajajo za trg, sedanji in bodoči obseg osnovnih viškov kmetijskih proizvodov namenjenih trgu, pregled potrebnih investicij, lastnih sredstev in iskanih sredstev za posamezne poslovne enote. V tej analizi naj bi se odražali v obsegu in vrsti tržnih proizvodov, v ocenitvi dohodka na kmetiji ter v ocenitvi potrebnih investicijskih vlaganj.

Tak okvir dela je sedaj v teku in bo v kratkem tudi izdelan. Na osnovi anketiranja smo iz celote izluščili tiste kooperante, ki so že tržni proizvajalci. Naša naloga je, da jim bomo s programom usmeritve kmetije predlagali tisto proizvodnjo in tisti obseg dela, ki bo v konkretnih pogojih najustrežnejši. Za vsakega posameznega proizvajalca, ki je sposoben tržno proizvajati, bomo postopoma izdelali preusmeritvene programe, ki bodo s strani naše strokovne službe najustrežnejši s tehnološkega in seveda tudi iz ekonomskega vidika. Tak program bo med drugim zajemal tudi potrebna denarna sredstva, ki jih bodo kooperanti prejeli po že ustaljenih principih.

Rezultati ankete še niso znani, gotovo pa bo dala nekaj zelo zdravih okvirnih podatkov. Važno vlogo bo v danih pogojih odigral faktor človek-gospodar, njegova doslednost in iznajdljivost. Vsa prizadevanja na tem področju naj bi vodila k specializiranim rejem, ki bodo razširili obseg proizvodnje in istočasno pocenili proizvodne stroške na enoto proizvoda, sebi pa zagotovili boljši dohodek.

Vošnjak Slavko
dipl. inž. kmet.

Lani skoraj vsak deseti poškodovan

Vodilo dela službe varstva pri delu pri podjetju je, da je varno delo eden izmed nepogrešljivih pogojev za kakršno koli uspešno delo. Pri tem se služba zaveda in pri izvajanju sanacijskega, kot letnega programa, upošteva tehniške novitete, ki povečujejo zahteve in potrebe za varnejše delo. Pri tem je pomembno, da naša zahteva po spoznavanju vseh varnostnih ukrepov in njihove pravočasne in pravilne uporabe, ne samo na delovnih sredstvih, najde odmev tudi pri samih upraviteljih.

Na tem področju je bilo v preteklih letih precej storjenega v prid neposrednim delavcem. V smislu informiranja delavčevih pravic in dolžnosti v zvezi z varstvom pri delu, je bilo v preteklem letu realiziranih 8 seminarjev o varstvu pri delu za delavce na izvršilnih DM in eden seminar o varstvu pri delu za tehnologe in organizatorje dela. Skupaj je bilo iz tega področja izprašanih 141 delavcev. Izobraževanje oziroma varnostna vzgoja pri delu na delovnem mestu samem pa v glavnem ni dobila svojega pomena. Mojstri in neposredni vod-

vzrokov za številne nezgode teh kategorij, ki so v naših razmerah občutno višje od ostalih sorodnih delovnih organizacij (npr. Agrokombinat Maribor 23%). Ugotovljeno je bilo, da neposrednim vodjem (oddelkovodjem, skupinovodjem, vodjem proizvodnih enot) v toku organiziranja ali vodenja dela ni bila ovirana možnost za ustvarjanje dovolj ugodnih in varnih pogojev dela, da bi lahko v svojih delovnih področjih izvajali z zakonom zahtevane dolžnosti, ki so izražene v tem, da organizirajo in vodijo delo tako, da delo ne bo

dij dela ne samo do varnega dela, ampak do dela sploh. Njih zagovor je neutemeljiv, če menijo, da za konkretna izvajanja niso bile izdane zahteve, ali pa nevednost.

S takšnim odnosom nekateri odgovorni delavci zanemarjajo priza-

devanje podjetja in zakonodaje za varnejše delo delavcev na delu. Posledice takšnega odnosa do odgovornosti dela so v lanskem letu botrovale štirim nezgodam z invalidskimi posledicami.

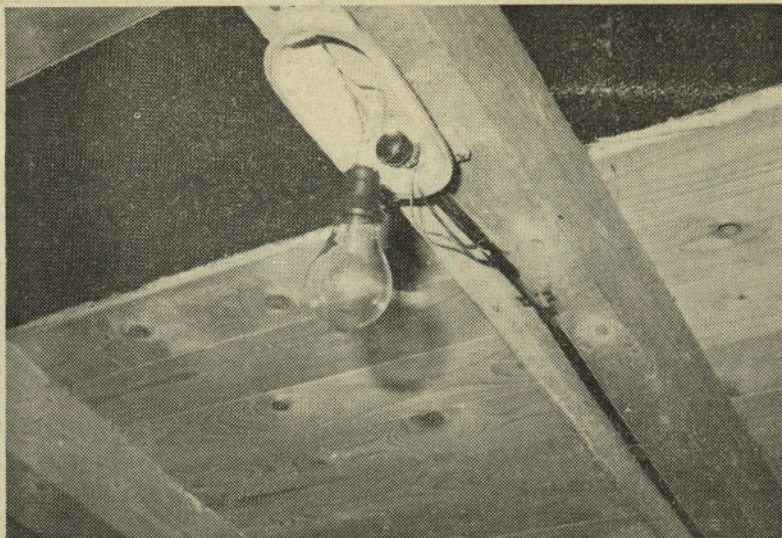
PRIMERJALNI PODATKI DELOVNIH NEZGOD ZA ZADNJIH PET LET

Leto	Število zaposlenih	Število poškodb pri delu	Pri delu poškodovan vsak	Poškodovanih v %	Število izgubljenih delov. dni	Indeks pogostosti poškodb	Indeks resnosti poškodb	Vrednost del. nezd. brutto	Število odsotnih delavcev skozi vse leto zaradi nezd.	Število bolezni	Skupna vrednost vseh bolezni na 1 delavca brutto din
1967	1.982	211	9,3	10,6	3.241	43,6	15,5	?	9,5	?	?
1968	1.890	190	9,9	10,0	2.015	41,2	10,6	?	5,9	?	?
1969	1.557	145	10,7	9,2	2.632	38,2	18,1	422	7,7	?	?
1970	1.937	172	11,2	8,9	2.891	40,9	16,8	557	9,2	99,1	225
1971	1.967	205	9,6	10,4	2.067	48,8	14,9	593	9,7	93,9	286

Primerjalni podatki delovnih nezd. v zadnjih petih letih kažejo, da pogostost poškodb od 1969 stalno narašča, medtem ko resnost le opazno upada (glej tabelo I.). Pregled poškodovanih po številu zaposlenih preseneča dejstvo, da se je v letu 1970. letu ponesrečil le vsak 11. zaposleni delavec, medtem ko v 1971. letu kar že skoraj vsak 9. zaposleni delavec. Pri tem močno vdi obrat Mesnine, saj je pri njih poškodovanih kar 24,3% od zaposlenih, kar pomeni, da je ponesrečen skoraj vsak 4. delavec (glej tabelo II.). Močno so se delovne nezgode, kakor ostala obolenja, povečala tudi v enoti Vital, kar je pripisovati slabšim in neurejenim delovnim pogojem. V kmetijski proizvodnji, razen v vrtnarski dejavnosti, se je pogostost kakor resnost močno zmanjšala. Pogostnost

no vrednost indirektnih stroškov delovnih nezd. za družbo, ki bi v naših primerih znašala 365.000 din pri 91.400 din direktnih stroškov. Iz tega sledi, da je delovno skupnost stala vsaka nezgoda 593 din oziroma delavca 30 din. Pri tem pa niso upoštevane vrednosti stroškov odškodninskih zahtevkov, ker postopki še niso zaključeni.

Pomembnost dela službe varstva i delu je tudi v tem, da so zaključene meritve FK pogojev dela na posameznih delovnih mestih v obratu Mesnine, v enoti Strojna postaja, DE Mleko ter v PE polnilnice v Žalcu. V enoti obrata Kmetijstvo so bile opravljene meritve ropota v kabinah traktorjev, na posameznih delovnih mestih pri obiralnih strojih pa umetna razsvetljava, a med škropljenjem z metasystokom, pa meritve koncentracije iste-

Nepravilno montirana žarnica v sušilnici hmelja. »Samo da se svetili« Kaj pa bo, če se bo svetilo preveč?

je se te obveznosti brezbrizno izogibajo, čeprav so glavni nosilci odgovornosti za varno delo delavcev. To trditve utemeljujejo analize delovnih nezd.

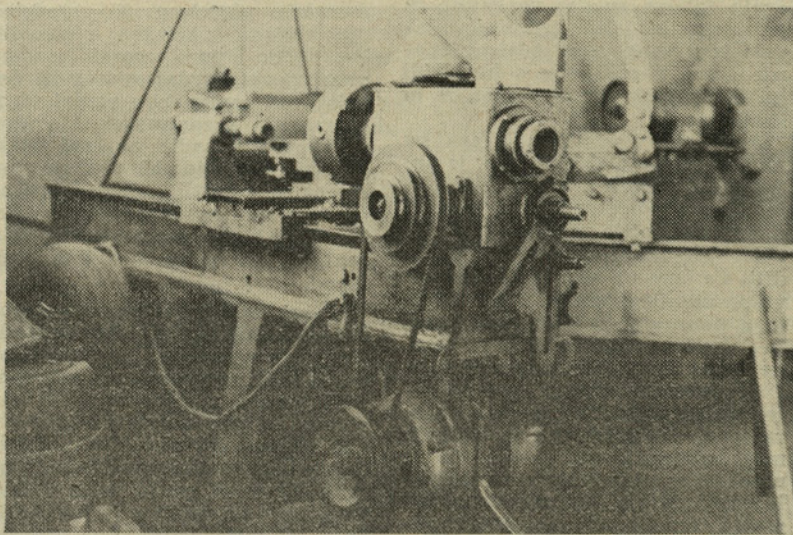
V samoupravnem smislu reševanja varstva pri delu ima delovna skupnost v odboru za splošne zadeve imenovano komisijo za varstvo pri delu, ki na prvi stopnji samoupravljanja rešuje tovrstno problematiko. Poleg te komisije so tudi v enotah imenovane komisije, ki bi naj obravnavale na svojem področju specifične probleme. Komisija je imela v preteklem letu le dve seji, na katerih je med drugim razpravljala in potrdila predlog osebne zaščite za posamezna delovna mesta ter predlog o pristopu v članstvo strokovnega odbora pri Institutu za varstvo v Zagrebu, kakor tudi smernice za rešitev nekaterih problemov varstva, ki so nastali kot rezultat analiz posameznih delovnih nezd.

Iz letnega poročila po analizah delovnih nezd. in iz izjav zaslišanih ponesrečenec je bilo zaključeno, da je bilo zaradi nesmotrnega načina dela, kršitve osnovnih ukazov varnega dela in zaradi nepoučenosti pri delu nad 45% vseh delovnih nezd. Ta podatek je dovolj zgovoren za nadaljnje raziskave

predstavljalo zdravju škodljivih in nevarnih virov za delavca. Skratka lahko trdimo, da je nastalo večina nesreč prav zaradi neodgovornega odnosa neposrednih odgovornih vo-

Takole so na marsikateri sušilnici »očiščena« stopnišča. Odgovorni za red, izvolite, imate prednost!

Stružnica. Kontrola vrtenja in dovod električne energije očitno nista po JUS?

poškodb se je povečala tudi v enoti Strojna postaja, saj imamo registriranih kar 8 nezd. več kot v preteklem letu. Pri analizi vzrokov god pri posameznih primerih so bili zajeti samo direktni činitelji, ki so za posledico izzvali poškodbo. Za nezgode brez posledic ne vidimo evidence, čeprav bi bila v preventivne namene zelo koristna.

Tudi finančnih pokazateljev indirektnih stroškov fizičnih poškodb pri delu ni mogoče realno pokazati, ker tudi za to ne vidimo posebnega strokovnega knjigovodstva. Te stroške v naši praksi le ocenjujemo na osnovi znanih direktnih stroškov. Znale direktne stroške pomnožimo s faktorjem 4, pa dobimo povprečno oceno oziroma ocenje-

ga v ozračju. Meritve umetne osvetljenosti delovnih prostorov so bile opravljene še v upravi obrata Kmetijstvo, mehanični delavnici DE Kmetijstvo I., v upravnih prostorih DE Strojna postaja, DE Skupne službe, na vseh DM v DE Mešalnica, ter v DE Kmetijstvo Šmarje in Radlje. Na podlagi podatkov o slabši osvetljenosti posameznih delovnih mest, so bile opravljene sanacije v DE Strojna postaja, Kmetijstvo Šempeter ter DE Mešalnica. Z ostalega področja FK pogojev dela, bo potrebno še ustrezno sanirati 74 delovnih mest.

Vzporedno s tem je odraz dela službe v vsakdanjih analizah in odpravi vzrokov delovnih nezd. tu- (Nadaljevanje na 9. strani)

PREGLED VZROKOV DELOVNIH NEZGOD PO ENOTAH 1971

SKRAJŠAN OPIS VZROKOV	Kmetijstvo uprava	Kmetijstvo I.	Kmetijstvo II.	Kmetijstvo III.	Kmetijstvo IV.	Govedoreja	Kmet. Smarje	Kmet. Radlje	Gozdarstvo	Sadjarstvo	Vrtnarstvo	Mešalnica	Hmežad	Vital	Str. postaja	Gostinstvo	Hladilnica	Mesnine	Mleko	Hišni sklad	Sk. službe	Kooperacija	Podjetje
1. Neustreznost delovnega mesta — prostora							1				2			1		1		6	1			1	15
2. Neustreznost delovnih naprav in priprav		1		1				1						2				5				1	11
3. Orodje ni bilo brezhibno																		2					2
4. Nesmotrn način in nevarna metoda dela		1	1	2		1	1		1		1			1	3	1		26	1			2	42
5. Neizpravnost transpornih sredstev																		2	2				4
6. Neurejen notranji promet																		2					2
7. Neuporaba teh. varnostnih naprav na del. sredstvih											1				5			4					10
8. Pomanjkanje ali neuporaba ustreznih oseb. var. sredstev		2			1	1				1				1	1			1					8
9. Nepoučenost pri delu			2			1								1				4				1	9
10. Slaba organizacija dela		1												1								1	3
11. Upravljanje nepoklicnega dela											1							1					2
12. Kršitev splošnih pravil varnega dela		1		2			2	1							7	1		4	2				20
13. Osební odnos do dela				1			1			1	1				1			6					11
14. Infekcije v zvezi z delom				1			1				1				1			9					12
15. Nezgode zaradi nereda in nedisciplin														1	1			6					8
16. Nezgoda zaradi druge osebe				1			2											6					9
17. Zastrupitve s pesticidi in gnojili							3				1												4
18. Prom. nezgode na delu		1	1	2			1																8
19. Nezgode na proti na in z dela		2	1				2				3			1				6	1		1	2	19
20. Poklicna obolenja																							—
21. Drugi razlogi			1		1	2	1								1			1	1				8
22. Skupaj	0	9	6	8	2	5	15	2	1	1	12	—	—	9	21	3	—	91	8	—	2	10	205
23. Stevilo povprečno zaposlenih	31	139	96	70	52	76	162	64	9	28	89	27	63	96	92	83	6	375	96	5	170	150	1967
24. Poškodovanih del. v %	—	6,5	6,3	11,4	3,8	6,6	9,3	3,1	11,1	3,6	13,5	—	—	9,4	0,2	3,6	—	24,3	8,3	—	1,2	7,7	10,4
25. Nezgode v 1970. letu	0	10	7	9	6	5	6	7	2	—	5	2	—	3	13	10	2	61	7	—	2	15	172
26. Nezgode v 1969. letu	2	10	17	10	9	6	?	?	4	6	6	—	2	4	17	3	—	36	2	—	—	11	145
27. Stevilo izgub. del. dni	31	195	21	184	89	163	156	15	21	—	153	69	16	146	171	85	—	1251	106	—	11	182	3067
28. Indeks resnosti poškodb	—	21,6	3,5	23,0	44,5	33,0	10,4	7,5	21,0	—	12,1	—	—	16,2	8,1	28,3	—	13,6	13,2	—	5,5	18,2	14,9
29. Indeks pogostosti poškodb	—	2,9	2,8	5,2	1,7	3,0	4,2	1,4	5,1	—	6,2	—	—	4,3	10,5	1,6	—	11,2	3,8	—	0,5	3,5	4,8
30. Obračunane a neprijavljene nezgode	1	2	—	2	3	—	—	—	—	—	—	4	1	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—
31. Stevilo vseh bolezenskih primerov	36	207	123	144	68	103	136	52	10	30	134	44	44	215	166	93	1	657	120	1	89	66	2479
32. Stevilo izgub. delovnih dni zaradi 31. postavke	973	2953	1973	1683	899	2008	1743	341	186	258	1676	491	552	1207	801	1360	5	6547	943	173	1652	895	29319
33. Zaradi 31. postavke povzročenih stroškov v 000 din	7,9	40,0	13,1	27,2	19,1	26,9	42,0	8,1	3,5	5,8	27,7	8,1	11,9	28,1	21,3	23,9	0,1	163,5	27,6	—	22,5	23,9	561,2
34. Stevilo bolezenskih dni v breme KZSZ	725	1267	1507	858	128	954	—	—	—	27	670	112	165	234	237	225	—	?	115	173	901	333	8631

(Nadaljevanje z 8. strani)
di v pregledih objektov s strani požarne varnosti. V letu 1971 je služba izdelala in opremila vrsto tehniških varnostnih navodil, opozoril in drugih aktov, ki so bili izdelani in izdani na podlagi ugotovljenih pomanjkljivosti pri 48 konkretnih pregledih.

Kot preventivni poseg pri zaposlovanju delavcev pri delih s pesticidi, je bila uspešno organizirana in izvedena akcija periodičnih zdravniških pregledov. Pregledanih je bilo 190 delavcev. Kot posebnost

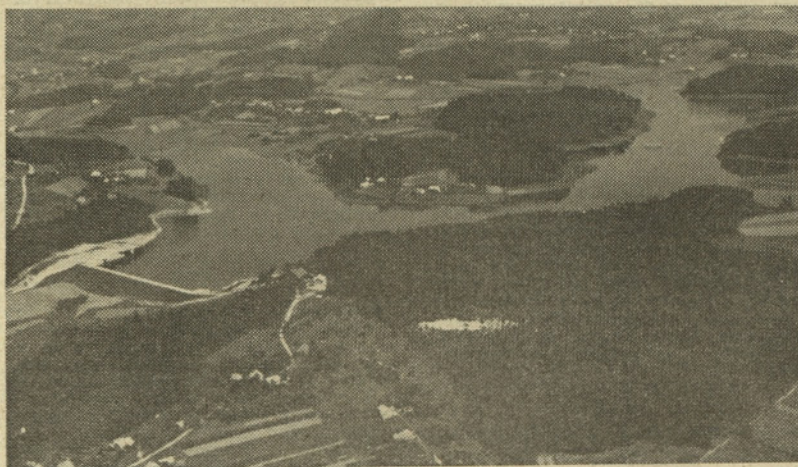
tovrstne preventive, pa je bila zadovoljivo uspela akcija kontrolne preiskave aktivnosti holinesteraze pri delavcih, ki so delali z organofosfornimi estri. Ta akcija je bila potrebna za ugotavljanje poklicnega obolenja oziroma zastrupitve s pesticidi v času samega tretiranja. Ti podatki in podatki meritev v koncentraciji organofosfornih estrov v ozračju nam v tem dajejo kompleksnejšo sliko o škodljivosti tovrstnih delovnih pogojev. Dobljeni podatki obeh analiz in dejstvo, da smo lansko leto zaključili

varstvo rastlin brez zastrupitve delavcev, so dovolj zgovorni, da je uprabljen tehnika zaštita osnovne kmetijske mehanizacije in organizacija bila boljša od pretekle.

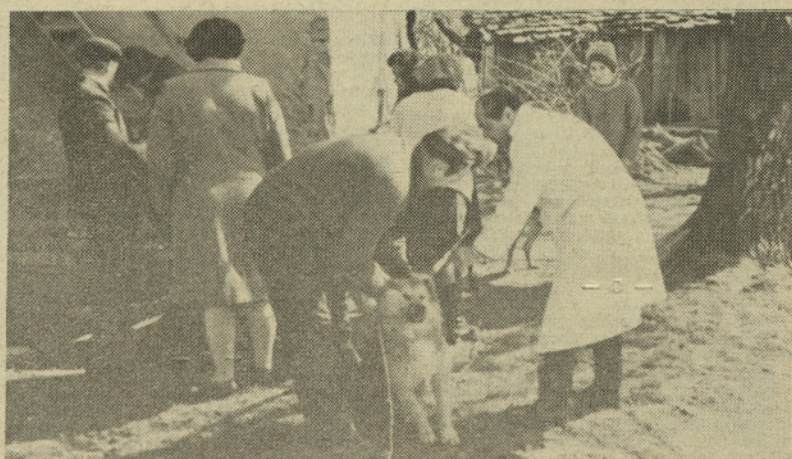
Poseben uspeh je službi pripisovati ob uspelem medobčinskem posvetovanju varnostnikov kmetijskih organizacij, katerega je služba organizirala samoiniciativno z namenom, da se eventualno koristne organizacijske ali tehniške pridobitve izmenjajo ter uporabijo v širši praksi.

Slabost dela in problemi službe so v nezadostni, neposredni kontroli o odpravi pomanjkljivosti, katere je zahtevala služba ali celo RID. To slabost je opravičevati s tem, da za odpravo odgovorni vodje omalovažujejo potrebo ukrepa po eni strani ter o premali personalni zasedbi službe, na drugi strani. Kljub temu pa je služba opravila poslansko vlogo v okviru svoje pristojnosti in možnosti.

Za službo
varstva pri delu
Janko Zupanek

Smartinsko jezero posneto iz zraka lepo kaže svoje razsežnosti in možnosti za vodni šport, ribolov in rekreacijo.

Po dolini cepijo pse proti steklini. Na sliki je dipl. veterinar Franc Ocvirk pri cepljenju na Rezani.

Kar cel tretji teden v marcu so se na upravi kombinata vrstili tečaji za pripravo materialov za elektronsko obdelavo

(Nadaljevanje s 4. strani)

Pri tem naštevanju vrst storitev, ki jih opravlja ta oddelek ne moremo mimo takorekoč stranskih proizvodov obdelave na računalniku. Pri fakturiranju daje ERO npr. za obrat Mesnine tudi celotno realizacijo po mesnicah in artiklih, zaradi česar odpade knjiženje prodaje v materialnem knjigovodstvu, daje pregled prometa vsega blaga, ki ga posamezne mesnice sprejemajo iz skladišča klavnice, daje pregled prometa po skladiščih in šoferjih, obračuna maržo za prodajalne. To je samo nekaj proizvodov. Podobno daje precej stranskih obračunov tudi pri obračunu osebnih dohodkov. Tako daje pregled OD po stroškovnih nosilcih in mestih, letni karton osebnih dohodkov za vsakega delavca itd.

Teh proizvodov pa je lahko še več glede na potrebe. Potrebe pa je treba na primeren način uskladiti z možnostmi, ki jih daje računalnik,

zato je upravičen predlog ERO, da naj bi vsaka večja DE in obrat imel svojega organizatorja, ki bi neposredno sodeloval z njim.

Velika ovira pri delu ERO so številne spremembe v organizaciji poslovanja. Posamezne DE in obrati tudi spreminjajo zahteve po podatkih. To zahteva popravke programov. Tudi osnovne dokumentacije še vedno ne izpolnjujemo tako kot bi bilo treba. Z načrtnim delom na delovnih enotah in obratih z izobraževanjem v meri elektronske obdelave in s podporo ERO bomo lahko veliko pripomogli, da bo delo na tem področju napredovalo še hitreje. Zal pa je med nami še mnogo takih, ki ročno obdelujejo podatke, ki bi jih računalnik lahko opravil veliko hitreje in bolj kakovostno.

T. G.

ALI VESTE...

...da je naše podjetje med prvimi po stopnji odsotnosti z dela zaradi bolezni. Spodnji pregled v indeksih izražene začasne dela — nezmožnosti zaradi bolezni po raznih gospodarskih organizacijah celjske regije nam da misliti, da bi spričo dejstev lahko bil indeks nižji.

Delovna organizacija

	Leto			
	1971	1970	1969	1968
1. Kombinats Hmezad (Celje)	6,48	6,02	4,09	3,07
2. Kombinats Hmezad (Zalec)	4,21	4,58	4,85	4,20
3. Agraria Brežice	2,59	3	3,24	4,46
4. Kombinats Šentjur	3,37	6,02	—	—
5. Gozdno gosp. Brežice	4,98	5,15	5,65	5,34
6. Ingrad Celje	3,21	3,55	3,95	4,17
7. Cestno podjetje Celje	2,98	3,68	4,05	—
8. Gradnja Zalec	7	6,14	5,89	5,60

Analize delovnih pogojev in dela so pokazale, da pri nas ni tako težkih delovnih pogojev, da bi faktor 5,34 obravnavali kot objektivno vrednost slabih delovnih pogojev in opravičilo za tako množična obolenja pri nas.

(Nadaljevanje)

Zelo povečana zadržana kmetijska mehanizacija je obdelovala v zadnjih treh letih 50—60 % obdelovalne zemlje. Poraba umetnih gnojil se je povečala od povprečno 200 kg leta 1958 na preko 500 kg leta 1960 na 1 ha obdelovalne zemlje. Skoraj popolnoma so se zamenjale domače neproduktivne sorte pšenice za visokorodnimi, tako, da smo lani dosegli povprečno 36, letos pa že 40 stotov pridelka na ha.

Pred nami je ustanovitev ekonomske in materialno močne organizacije — Agrokombinata, s sedežem v Zalcu. V to organizacijo se združijo vsa socialistična kmetijska gospodarstva Savinjske doline in občine Celje, pridružijo pa se že predelovalni obrati: Mlekarna Celje, Mesnina Celje, Mešalnica močnih krmil Vrbje, Strojna postaja Zalec in verjetno še Agropromet v Celju.

1962

V letu 1962 bo izšlo skupno 6 števil, ki bodo po obsegu nekoliko manjše. Tako bo možno proizvajalec hmelja v sezoni opozarjati na pravilno in pravočasno izvršitev del v hmeljiščih in jim svetovati posamezne ukrepe.

— O —

Na družbenih kmetijskih gospodarstvih se v proizvodnji hmelja pojavljajo novi problemi, ki terjajo hitre rešitve. Izkušnje praktikov, ki jim je uspelo te probleme zadovoljivo rešiti, so prav gotovo zelo zanimive, za širši krog bralcev. Zato je prav, da tovariši, ki delajo v hmeljni proizvodnji o svojih problemih in uspehih poročajo v »Hmeljarju«.

Da bi »Hmeljar« tudi v bodoče ostal strokovno glasilo Inštituta za hmeljarstvo, nameravamo eno številko v letu 1962 rezervirati za objavo strokovnih člankov s področja raziskovalnega dela Inštituta za hmeljarstvo.

— O —

Prvi sestanek pospeševalne službe se je na Inštitutu za hmeljarstvo že vršil in sicer 25. marca. Takoj za tem bi morali začeti z obhodi. Ker pa se je zaradi izredno dolge zime obdelovanje hmeljišč letos nekoliko zakasnilo, smo obhode prestavili za teden dni kasneje in bomo začeli s prvim obiskom terena 2. aprila.

Ce bomo vodila posevne napeljali, bomo imeli večji pridelek, manj praznih mest in strojna obdelava bo hitrejša.

Sprehod skozi povojni čas Hmeljarja

V letu 1961 smo tizoin A in bakreno apno 50 vključili tudi v naše demonstracijske poskuse in lani prav nazorno ugotovili prednost tizoina A v hladnih deževnih poletjih — pred bakrenimi sredstvi — ki v takem vremenu pogosto v manjši meri »zažgejo« hmelj.

— O —

Za škropljenje hmelja potrebujemo pri avtomatičnem škropljenju s traktorjem od 2200 do 2800 l ali povprečno 2500 l vode na hektar.

Prvi varstveni ukrep v hmeljiščih spomladi je škropljenje proti plevlom. To je nova zaščitna mera, ki je dosedaj pri hmelju nismo poznali in zato je prav, da o njem nekoliko obširneje govorimo.

— O —

Od svoje ustanovitve sredi lanskega leta je imel upravni odbor Hmeljarskega poslovnega združenja 3 seje, na katerih je obravnaval problematiko hmeljne proizvodnje in tekoča organizacijska vprašanja.

— O —

Združenje zajema v horizontalnem smislu področje LR Slovenije (okrog 94 % vse proizvodnje hmelja), v vertikalnem pa hmeljarske organizacije od proizvodnje do prodaje.

— O —

Hmeljišča so obsegala v Sloveniji v letih 1956 do 1960 povprečno okrog 0,42 % vseh obdelovalnih površin, hmeljarska proizvodnja pa ustvarja okrog 4 % narodnega dohodka. Pomembno je nadalje, da 90—95 % vsega pridelka izvažamo na svetovni trg in da naš izvoz krije okrog 15 % svetovnega salda-uvoza.

— O —

V republiškem merilu je okrog 31 odstotkov hmeljišč v družbenem, 69 odstotkov pa v zasebnem sektorju lastništva.

V zadnjih letih je bilo precej hmeljišč izkrčenih v glavnem na zasebnem sektorju, in sicer: leta 1959 178 ha, 1960 441 ha, in 1961 204 ha. Ta krčitev je večja kot je obnova, ki je znašala

leta 1959 47 ha, 1960 40 ha in 1961 69 ha. Posledica tega je nenehno padanje površin in neugodna starostna struktura nasadov, ki se bo pokazala šele v naslednjih letih.

Raziskovalno in pospeševalno dejavnost opravlja Inštitut za hmeljarstvo v Zalcu. Kmetijski pospeševalni zavod v Mariboru in Zivnoredsko veterinarski zavod v Novem mestu. Vsi trije zavodi so člani združenja. Za to dejavnost so dobili v letu 1961 od vsakega kg pridelanega hmelja glede na kakovost I. vrste 20, II. vrste 15 in III. vrste 10 din. Inštitut za hmeljarstvo je na sejah poročal o svojem delu in programu dela.

— O —

Pogoji za premije so ugodni. Menimo, da jo bo dosegla velika večina proizvajalcev, ki so sklenili kooperacijsko ali kontrahžno pogodbo. Določena je minimalna proizvodnja 1.200 kg na hektar. Za to količino prejme proizvajalec garantirano pogodbeno ceno. Vsa količina nad 1.200 kg na ha pa se premira, in to:

- I. vrsta s 100 din za kilogram
- II. vrsta s 80 din za kilogram
- III. vrsta s 50 din za kilogram

— O —

Udeleženci I. simpozija jugoslovanskih hmeljarskih strokovnjakov.

— O —

Zaradi povezave med obema proizvodnima področjema in zaradi potrebe, da imamo poleg področnih tudi enotno telo, ki bi predstavljalo vso hmeljarsko proizvodnjo Jugoslavije znotraj in izven meja, je bil ustanovljen hmeljarski odbor pri Zvezi kmetijsko-gozdarskih zbornic Jugoslavije v Beogradu. Z ustanovitvijo tega odbora smo dobili organ, ki povezuje hmeljarsko proizvodnjo vse Jugoslavije.

— O —

Leto 1961 je bilo za pridelek hmelja manj primerno kot leto 1960.

— O —

Dne 25. junija popoldne je bilo hudo neurje z gosto in debelo točo, ki je

dobesedno oklestila nekatera hmeljišča na področju KZ Celje, vzhodnem delu KZ Savinjska dolina ter nekaj nasadov kmetijskega kombinata Zalec — obrat Celje. Istočasno je tolkla tudi na področju KZ Velenje. Prizadeži so kraji: Zg. in Sp. Ponikva pri Zalcu, Galicija, Pernovo, Bevče, Ljubčna, Vojnik, Skofja vas, Store, Teharje in Šentjur.

— O —

Lani je bil 11. kongres EHB v Beogradu. Letošnji 12. kongres pa se je sestel na povabilo poljske delegacije od 16. do 18. avgusta v Varšavi.

— O —

Ker z delom obiralnega stroja »ALLAYS« nismo bili zadovoljni zaradi prevelikega kala in ker smo vedeli, da vsak stroj ni najbolj primeren za vsako sorto hmelja, smo se odločili, da letos poizkusimo z drugim tipom stroja in sicer znamke »BRUFF«. Firma Scheibenbogen iz Landshuta — Zah. Nemčija, nam je dala letos na razpolago največji tip obiralnega stroja, da ga preizkusimo na naši sorti hmelja.

— O —

Ko so 1959. leta začeli saditi hmelj na socialističnih gospodarstvih na Dolenjskem, je marsikdo zmajeval z glavo, češ saj ne bo pravega uspeha. Pokazalo se je, da tako skeptično gledanje v prvih letih marsikje ni bilo neupravičeno.

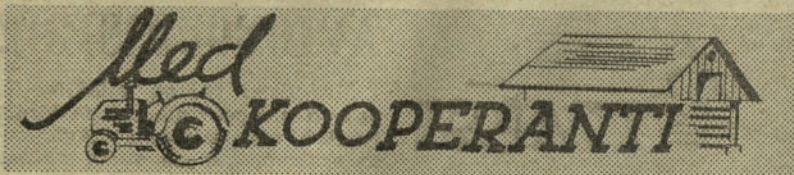
— O —

Za priznavanje sadik smo prejeli v okraju Celje prijav za 73,37 ha, oziroma 320.368 rastlin, v okraju Maribor za 6,40 ha, oziroma 18.500 rastlin in v okraju Novo mesto za 11,79 ha oziroma 52.178 rastlin.

— O —

Klimatska analiza zadnjih 13 let je pokazala, da smo imeli v tem obdobju 5 nerodovitnih let, zaradi suše v maju ali avgustu. V intenzivnem hmeljarstvu si moramo z različnimi ukrepi zagotoviti ne le velike, temveč tudi stalne pridelke. Negativen vpliv sušnih period lahko preprečimo z namakanjem. Namakanje hmeljišč predstavlja v savinjskem hmeljarstvu dopolnilni ukrep, s katerim interviramo le v sušnih letih.

(Nadaljevanje sledi)

Po telefonu: »Halo, je Vlado tam?« »Je!« »V Migojnicah še nisva bila pri nobenem koope-
rantu. Bi šla jutri?«

»Prav! Vzel si bom čas in pri-
dem ob 11. po te.«

»Dogovorjeno!«

Tako sva z inž. Vladom Kra-
ljem — vodjo PE Gotovlje ubra-
la pot na kmetijo mladega gospo-
darja Antona Holobarja v Migoj-
nice. Na dvorišču nama je pri-
letna teta povedala, da vozi gnoj
v hmeljišče. Skozi mlad sadovnjak
po na novo nasutem kolovozu in
skozi gozdiček ob potoku sva kre-
nila na rodovitno teraso ob Savi-
nji. Pripeljali so se nam naproti.
Sin je sedel v očetovem naročju
in držal volan Steyerja, zadaj na
hidravliki pa je stala mlada gos-
podinja. Kratek pozdrav, par bes-
ed o prekrasnem vremenu in po-
vabilo na dvorišče. Z Vladom sva
si ogledala hmeljnik in lepo raz-
raslo pšenico.

Skupno smo si ogledali adapti-
ran hlev in v njem 8 krav ter 8
glav mlade živine, molzni stroj,
komplet linijo za spravilo sena ob
kosilnice, nakladalne prikolice,

lem soncu in se še pogovarjali o
vzetem travniku, ki ga sedaj has-
nuje drugi, Tonu pa primanjkuje
krme za širši razmah živinoreje,
o obnovi vinogradov na pobočjih
Lurda, o preureditvi hmeljišč in
novih sortah in o štirih sinovih,
ki so tekali po dvorišču.

Pri Golavškovih sva z Vladom
po asfaltiranem in čistem dvorišču
stopila skozi lepo tlakovano vežo
v prostorno kuhinjo, kjer sta na-
ju prijazno sprejeli kar dve gos-
podinji: Adijeva mati in žena.

Komaj sva povedala, da bi se
rada malo pogovorila o delu na
kmetiji, je že prišel iz gozda gos-
podar Adi z motorno žago na ra-
mi.

»Breze mi hočejo zadušiti mla-
do bukovje, pa sem moral naj-
večje požagati in spraviti v doli-
no. Težavno delo, vama rečem.
Saj sta videla na dvorišču tista
dva velika kupa debel? Drva so
draga, pa je prav, če imaš malo
gozda,« je razlagal Adi in si z
obleke steval preostalo žagovino.

Vlado: »Bil si med prvimi, ki
so si zgradili žičnice. Kako name-
ravaš za naprej?«

Zadnji kuharski tečaj je uspešno zaključen. Udeležila so se ga dekleta
iz področja PE Braslovce

če ima še on kaj povedati, pa je
dejal: »Pred združitvijo so na na-
šem območju bile 4 KZ: Gotovlje,
Zalec, Griže in Ponikva. Prej je
na tem območju delalo 12 kmetij-
skih pospeševalcev, sedaj pa mo-
ramo obvladati tako razsežen te-
ren le štirje. In še ena zanimi-
vost. Kljub temu, da so se kmetij-
ske površine od takrat zmanjšale
za okrog 300 ha, se je proizvodnja

povečala. Prej je bil glavni arti-
kel odkupa hmelj, sedaj pa ni več.
Pri nas so še velike rezerve za
pospeševanje živinoreje travniki.
Kot ti je znano, spada že kak me-
sec pod PE Gotovlje žalska kme-
tijska trgovina.«

Pred upravo kombinata sva se
razšla.

Lep pozdrav

Urednik

Vodja PE Kooperacija Gotovlje v razgovoru z naprednim kooperantom
Antonom Holobarjem v Migojnicah

grabeža do prevetrovalne naprave.

»Zgradil bom dva silosa za o-
krog 90 m³ zato, ker sem ugotovil,
da brez silaže ne gre. Sedaj le ča-
kam strokovnjaka od kombinata,
da mi določi najprimernejše me-
sto zanj. Letno oddam okrog
15.000 l mleka in 5 pitancev. Hme-
lja imamo le 1,18 ha, pa sem ga
kljub suši pridelal lani 1964 kg,
predlanskim pa kar 2681 kg. Če
kdaj nismo imeli dovolj obiralcev,
nam je priskočil na pomoč inšti-
tut in nam obral strojno,« je po-
vedal tov. Holobar.

Tov. Kralj pa je pojasnil: »To
so kooperanti tik pred formira-
njem strojne skupnosti za silira-
nje krme. V tej skupnosti bodo
Tone Holobar, Adi Golavšek, An-
ton Goropevšek in Leopold Le-
skošek. Kupili bodo kombajn za
silažo MEX-II. Vse kaže, da si bo
ta skupnost kupila tudi rezalnik
za hmelj. Na našem območju bo-
sta še 2 skupnosti, ena na Ponikvi
in druga v Gotovljah.«

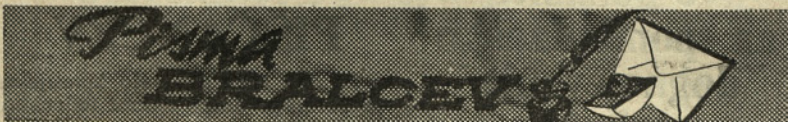
Stali smo ob vodnjaku na top-

Adi: »Sedaj imam 2,5 ha hme-
ljišč in sem lani pridelal 3379 kg
hmelja. Hmeljarjenje me veseli,
zato bi rad imel vsaj 5 ha hme-
ljišč in v njih tudi nove sorte za-
radi olajšanja obdelave in obira-
nja.«

»Povem naj, da je Adi eden med
našimi najboljšimi kooperanti, da
ima Steyer 30, komplet linijo za
spravilo sena, nov molzni stroj,
sedaj pa bo zgradil dva silosa za
silažo,« je dodal vodja PE.

Z ženama pa sva govorila o ve-
liki vrednosti skrinje za globoko
zmrzovanje, ki stoji v kotu hod-
nika, o partenkah, ki so v skrinji
že od novembra, pa so sedaj ob
koncu marca prav tako okusne
kot tedaj, o dveh sortah domačega
rdečega vina, o že svežih salamah,
o delu, ki se odpira na polju, o
cenah pridelkov, ki so prenižke.
Še o marsičem bi se pogovarjali,
a naju je preganjal čas in družina
se je pripravljala h kosilu.

Domov grede povprašam Vlada,

NA EKSKURZIJI V KLAVNICI

Dne 13. marca 1972 smo obiskali učenci petih razredov osnov-
ne šole »Miroslav Širca« iz Petrovč obrat v Celju. Namen obiska
je bila strokovna ekskurzija, da bi se lahko podrobneje seznanili
s predelavo mesa in izdelavo mesnih izdelkov.

Učenci smo si z zanimanjem ogledovali sodobne naprave za
zakol živine in nadaljno predelavo le-te. Seznanili smo se tudi s
podatki o zmogljivosti obrata in o količini proizvedenih mesnih
izdelkov. Po ogledu delovnih prostorov in naprav smo bili pogo-
šteni še z izdatno malico.

Zahvaljujemo se vodstvu in delovnemu kolektivu obrata Me-
snine Celje za tople sprejem v svoje delovno okolje in jima želimo
še veliko delovnih uspehov. Posebno prisrčna hvala veterinarju
tov. Lamutu.

Učenci 5. razreda
osnovne šole Miroslav Širca
Petrovče

Otroci se navdušujejo nad stroji, zato z velikim zanimanjem ogledujejo
izložbo kmetijske preskrbe v Žalcu, v kateri so razstavljeni razni stroji
za najbolj pester, a težak poklic kmeta

Zaradi velikih izkopov gramoza za Savinjo in močnega podzemeljskega toka žalskih odpadkov se je začel naš Hmezad resno nagibati in ugrevati. V teku so že razgovori z nekim renomiranim podjetjem za sanacijo.

Ne pozabite na spomladansko dognojevanje ozimin

Posevki ozimin so spomladi oslabljeni, morda jih je zima tudi razredčila. Rastline potrebujejo mnogo hrane — zlasti dušika, ki pa ga ne morejo črpati iz tal, ker so še prehladna. Zato je razumljivo, da zgodnje spomladansko dognojevanje ozimin z dušičnim gnojilom odločilno vpliva na količino pridelka.

Še predno ozimine spomladi začno rasti, potrosimo na ha 150—200 kg nitromonkala ali polovično količino sečnine (uree) ali pa 200—300 kg nitrofoskala 17:8:9.

Kmetijski inštitut Slovenije

PREMALO PIŠČANCEV

Že dalj časa dobivajo kmetijske preskrbe po dolini enkrat tedensko iz ljubljanske valilnice piščance nesnic in pohancev za domačo rejo. Vse bi bilo lepo in prav, saj so kmetje in drugi s piščanci zadovoljni, če jih redno ne bi prejeli mnogo manj, kot so trenutne potrebe. Naročniki in vodje kmetijskih preskrb se jezijo na nabavno službo, le-ta pa na prejšnje, da niso nabavo piščancev realno planirali ali pa sploh ne. Pravijo, da bodo kljub nesporazumu prejeli piščance vsi, ki so jih ali pa jih še bodo naročili.

Duhovna hrana je potrebna, mnogi pa se je boje zaradi gastritisa. Budalo, kadar molči, misli, da modrejšega ni.

Kdor ima strgano sleme, prosi vedno za lepo vreme.

Kot z lažjo april začenja, tak ta mesec je vseskozi, vreme se vsak hip premenja, noben vremekar mu ni kos.

Ljubitelj živali

— Mica, da veš, vpisal sem se v društvo za zaščito malih živali. Če naši mački ali psu storiš kaj žalega, ti bom razbil glavo.

Korist

Radovednež se približa ribiču, ki meče trnek v vodo:

— Ste imeli od Savinje že kakšno korist?

— Seveda, ko sem bil majhen sem se kopal v njej.

Ljudski pregovori

Nič aprilu ne zaupaj, če je topel, zelen breg; burja, krivec le zasukaj, brž je mraz, pobeli sneg.

Če se o Juriju more vrana v žitu skriti, dosti žita je mlatiti.

ZR NEMČIJA IMA VEDNO VEČ KORUZE

Tako kot skoraj povsod v Evropi so tudi v ZR Nemčiji povečali pridelovanje koruze. Pridelki so se dvignili od 30,7 stola na ha 1961. leta na 50,2 stola na ha v letu 1971. Površine pa so povečali od 8.000 hektarov 1961. leta na 118.700 ha 1971. leta.

AVTOMOBILISTOM!

Med člani vašega kolektiva je gotovo mnogo lastnikov motornih vozil, ki niso včlanjeni v Avto-moto društvo, ker ne vedo, kakšne ugodnosti nudi ta organizacija svojim članom. Zato vam v prilogi pošiljamo pregled teh ugodnosti.

Letos opravlja Avto-moto zveza za člane naslednje **brezplačne storitve**:

- letni tehnični pregled vozila,
- službo pomoč in informacije na poziv,
- pregled in nastanitev žarometov,

- pregled zavor,
- pregled podvozja avtomobila,
- službo pravne pomoči prek svojih pogodbenih odvetnikov in
- pravnosvojih pogodbenih od-
- pravno pomoč in zaščito v ino-
- zemstvu.

Vsak član dobi:

- knjižico auto turing pomoč s kuponi za brezplačne storitve,
- mesečno člansko glasilo Moto revija,
- informativni priročnik Kompas AMSJ,

— nalepnic za avtomobil in obse-

sek za avtomobilne ključke.

Članom je lahko na voljo:

- kreditno pismo v vrednosti 8.000 dinarjev za pomoč pri potovanju v Jugoslaviji,

- kreditno pismo za plačilo storitev in pomoči v inozemstvu v vrednosti 500 švicarskih frankov s kuponi za vrnitev poškodovanega ali pokvarjenega vozila in potnikov v domovino,

- mednarodna knjižica za taborjenje, ki daje pravico do posebnih ugodnosti v avtokampih v Jugoslaviji in tujini.

- ugodnosti, ki jih dajejo pri svojih storitvah delovne organizacije, vključene v sistem AMZJ PRI-POROČA.

Vseh teh ugodnosti je lahko deležen le tisti voznik motornega vozila, ki se včlani v Avto-moto društvo. Zato število članstva iz leta v leto narašča.

V AZMJ se lahko vključite pri svojem področnem Avto-moto društvu v ŽALCU.

Avto-moto zveza Slovenije

Hmelj v tabletah

Čehom se je posrečilo po večletnih poskusih izdelati hmelj v obliki tablet in granul. S tem je zelo ustrezno pivovarjem, da bi pri transportu, skladiščenju in rabi hmelja porabili čim manj prostora. Delno jim je bilo ustrezno z ekstraktom, ki je tudi dalj časa obdržal vse njegove lastnosti.

DEMANTI, IZ ZANESLJIVIH IN DOBRO OBVEŠČENIH VIROV SMO ZVEDELI, DA SE HMEZAD NE NAGIBA IN NE UGREZA, AMPAK JE POSNETEK NAREJEN Z »RIBJIM OČESOM« IN JE PRVOAPRILSKA POTEGAVŠČINA.

KMETIJSKI KOMBINAT »HMEZAD« ŽALEC

objavlja prosta delovna mesta:

1. 1 DM pomočnika računovodje v DE Kooperacija,
2. 2 DM knjigovodij III v DE Kooperacija — PE Gotovlje in Petrovče,
3. 1 DM blagajnika v DE Kooperacija — PE Šempeter,
4. 2 DM prodajalca v trgovini kmetijska preskrba Celje — DE Kooperacija.

Za delovno mesto pod 1. se zahteva ekonomist z visoko odnosno višjo izobrazbo s 4 leta prakse. Kot poseben pogoj je poskusno delo, ki traja 3 mesece.

Za delovno mesto pod 2 se zahteva ekonomska srednja šola z 2 leti prakse, poskusno delo traja 2 meseca.

Za delovno mesto pod 3 se zahteva ekonomska srednja šola z 2 leti prakse, poskusno delo traja 2 meseca.

Za delovno mesto pod 4 se zahteva srednja kmetijska šola ali poklicna šola za prodajalce z 2 leti prakse, poskusno delo traja 2 meseca.

HMELJAR

1972/3

PRILOGA HMELJARJA

Hmeljar izdaja delavski svet Kombinata »Hmežad« Zalec — Uredniški odbor: Anton GUBEN-SEK, dipl. kmet. inž. — predsednik in člani: Stane MAROVIČ, dipl. kmet. inž., Bogdan PUGELJ, dipl. kmet. inž., Jože ROJNIK, kooperant, Rajko ZOHAR, dipl. živ. tehnolog, Miljeva KAČ, dipl. kmet. inž. — urednica strokovne priloge, inž. Vili VYBIHAL — glavni urednik — Uredništvo je v Kombinat »Hmežad« Zalec, Ulica žalskega tabora 1 — Glasilo izhaja enkrat mesečno v 5.000 izvodih. — Letna naročnina 12 dinarjev. — Tisk in kličje: AERO kemična in grafična industrija Celje.

Janko PETRIČEK, dipl. inž. chem.

Kvaliteta hmelja kot rezultat sušenja in skladiščenja

Že v zgodnjem srednjem veku so uporabljali hmelj kot dodatek v sladico pri varjenju piva, da bi dali pivu grenak okus in aromo. Ker pa je hmelj dragocena substanca, je težnja vsakega pivovarja, da čim bolj izkoristi vse aktivne komponente hmeljskega storžka. Hmeljarji vemo, da so lastnosti sestavin hmeljskega storžka zelo različne po učinku, kakor tudi glede obstojnosti oz. stabilnosti v času skladiščenja. Kemične sestavine hmeljskega storžka se pri višjih temperaturah spreminjajo — pri čemer nastanejo oksidacijski produkti, ki zelo različno vplivajo na kvaliteto piva.

Zaradi navedenih vzrokov ni za pivovar narja lahko variti takšno pivo, ki bo imelo vedno enako organoleptično oceno — torej pivo z enakomerno grenčično vrednostjo. Iz našega analitskega laboratorija vemo, kako niha grenčična vrednost pri eni in isti vrsti piva in v isti pivovarni. Pravilna dozacija hmelja v pivovarni je važna z ozirom na različne kvalitete in sorte hmelja. Upoštevati je tudi dejstvo, da pride pri uporabi ene in iste vrste hmelja do različnih grenčičnih vrednosti piva že samo s tem, če je hmelj nepravilno posušen ali pa skladiščen pod neugodnimi pogoji. Grenčica v pivu nastane iz nekaterih smol v hmelju in sicer iz alfa in beta kislin, ki se pri kuhanju spremenijo v izomerizirane produkte — torej v izo-alfa in izo-beta kisline.

Alfa in beta spojine so zelo neobstoje, občutljive so za kisik iz zraka in za svetlobne žarke. Tudi izo-alfa kisline niso stabilne in se spremenijo po vplivu svetlobe. Glavno in plemenito grenčico dajo pivu izospojine iz svežega zraka in pravilno suhega hmelja. Pri starem in pri previsoki temperaturi posušenem hmelju povzročajo grenčico, poleg izo alfa kislin tudi druge spojine, ki nastanejo zaradi oksidacije in polimerizacije. Tudi hmeljska olja vplivajo na okus in aromo piva — predvsem terpeni, estri in ketoni poleg mnogih drugih. Del teh spojin izhlapi pri višji temperaturi iz hmelja in to tem več, čim večja je sušilna temperatura in čim daljši je čas sušenja.

Najvažnejše aromatske sestavine v hmeljskem olju so mircen, alfa in beta kariofilen, metilnonilketon, farnesen, humulen in drugi. Vse te sestavine hmeljskega olja se pri višjih temperaturah, na svetlobi in zraku spremenijo v odgovarjajoče oksispojine in polimerizate s popolnoma drugačnimi lastnostmi. Hmeljska olja sestojijo iz približno 200 spojin, ki so hlapljive z vodno paro in so po količini posameznih komponent značilne za določeno vrsto hmelja. Tako ima npr. savinjski golding v hmeljskem olju mircen, farnesen, kariofilen, humulen, medtem ko vsebuje hmelj iz Hallertaua in northern brewer samo mircen, kariofilen in humulen, iz Zateca, Tettnanga in Spalta pa mircen, farnesen in kariofilen. Sestavine eteričnih olj v hmelju so malo odvisne od vremena in zemljišča, pa se lahko zelo spremenijo pri sušenju — pri čemer jih gre okrog ene tretjine z izhlapevajočimi vodnimi parami v izgubo.

Pa tudi pri skladiščenju nastanejo oksidacijski produkti, oksispojine z neprijetnim

vonjem in slabo aromo. Za danes še ni moč reči, v kakšni meri je količina mircena odvisna od sorte in v kakšni meri je humulon indirektno soracionalen z vsebino mircena. Po izjavah nekaterih avtorjev je hitrost oksidacije hmeljskih smol pri skladiščenju odvisna od količine mircena, ki menda katalitično pospešuje oksidacijski proces. V kolikor lahko po naših dosedanjih poskusih sklepamo, je skladiščna obstojnost hmelja tem boljša, čim manj mircena vsebuje hmeljsko olje. Ker je pa verjetno tvorba mircena v nekakšni genetski zvezi s tvorbo humulona, humulon pa se težje oksidira od mircena, ima hmelj z nizkim odstotkom mircena boljše skladiščno trajnost.

Karakteristiko arome in okusa piva povzročajo v glavnem dve skupini in sicer: humulen, farnesen, kariofilen in isokariofilen — te komponente dajo finejšo in bolj polno aromo, medtem ko vpliva druga skupina, v katero spada mircen in metilnonilketon na poslabšanje arome.

Najplemenitejše sestavine v hmeljskem olju: farnesen — humulen in kariofilen, so zelo občutljive na visoke temperature. Pri sušilnih temperaturah okrog 75–80°C, navedene spojine hitro izhlapijo iz hmeljskega olja, deloma pa se tudi kemično spremenijo v polimerizirano obliko. Zato moramo pri sušenju paziti na primeren pretok zraka (torej na količino oziroma hitrost) in na temperaturo. Pri velikih količinah zraka in nižjih temperaturah so izgube hmeljskih olj pri sušenju manjše, kakor pa pri višjih temperaturah in počasnejšem pretoku zraka.

Pri obiranju ima hmelj 75–83% vode. Posušiti ga moramo na 5–10% vlage. Pri sušenju odhajajo obenem z vodnimi hlapi tudi tiste aromatske snovi (torej sestavine hmeljskega olja), ki so hlapne z vodnimi parami. Od tod značilen vonj, ki se širi iz hmeljske sušilnice zlasti v jutranjih urah ali pa pri nizkem zračnem tlaku.

S parami uhajajo iz hmeljskega storžka najprej tiste sestavine eteričnih olj, ki imajo najnižje vrelišče. Pri sušenju odstranimo iz hmeljskega storžka okrog 70% vode in približno 35% eteričnih olj, kljub temu pa se aroma praktično ne spremeni. Na inštitutu smo izvedli meritve izgub hmeljskih eteričnih olj, ki nastanejo pri sušenju. Na zeleni (vsipni) etaži smo s pomočjo vakuum črpalke odsesavali atmosfero tik nad plastjo vsutega in že na 28°C ogretega hmelja. Izguba na aromatskih snoveh je znašala z manjšimi odstopanji 34% pri izgubi vlage 73%. Ker pa vplivajo visoke temperature in različne hitrosti zraka tudi na kemične spremembe sestavin hmeljskih eteričnih olj, moramo pri sušenju nujno paziti ne samo na optimalno temperaturo, ampak tudi na višino nasipnega sloja, od katerega zavisi hitrost prehoda zraka skozi maso hmelja. Oba činitelja posebno izrazito vplivata na mircen, farnesen in humulen.

Velike količine zraka zmanjšajo izgube na eteričnih oljih, zato je tudi pivo varjeno iz tako posušenega hmelja boljše in milejše v okusu. Sušenje hmelja na zračnih ogrevalcih, kjer je pretok in hitrost zraka ca. 8-krat večja kot pri gravitačni sušilnici, je glede

na ohranitev aroma oziroma eteričnih olj v storžku mnogo koristnejša. Če zmanjšamo hitrost zraka pod 0,2 m/sec., se hmelj suši bolj počasi, zaradi česar je potem tudi oksidacijski vpliv zraka večji. Oksidacijski produkti, ki so nastali iz mircena, pa zelo slabo vplivajo na okus in aromo piva.

Najlažje se izognemo prekomerni oksidaciji na ta način, da posušimo hmelj pri nizkih temperaturah in ustavimo proces sušenja, ko ima storžek okrog 8% vlage. S takim postopkom omejimo možnost kemičnih sprememb — količina monoterpenov se zmanjša: pri sušenju med 50 in 55°C samo za ca. 28%, medtem ko se zmanjša pri temperaturi 70°C kar za 50% prvotne količine. Pri temperaturah okrog 50°C se terpeni zmanjšajo za okrog 30%, pri 70°C pa za 50 do 55%. Na kratko: pri sušilnih temperaturah okrog 70°C nastane več oksidiranih seskviterpenov kot pri nižjih. Te so ugotovitve inštituta za pivovarstvo v Weißenstephanu, kjer so izvedli tudi mikrovarilne poskuse s hmeljem, sušenim pod različnimi pogoji.

Aroma piva sestavljajo aromatske spojine iz slada in hmelja, poleg tistih, ki nastajajo pri kipenju pivskega mošta v kipelni kleti. Še pred nekaj leti smo ocenjevali aromo hmelja samo organoleptično — ocenjevali smo na splošno samo vonj, ki ga povzroči vsota vseh sestavin v olju. Ko smo pa pred nekaj leti dobili plinski kromatograf, nam je bilo mogoče ugotoviti tiste glavne sestavine v hmeljskem olju, ki so najbolj podvržene zunanjim vplivom in katere odločujejo glede arome pri organoleptičnih ocenah.

S pomočjo plinske kromatografije smo ugotovili, da je vsebina terpentinskih ogljikovodikov v starem hmelju (ki je bil skladiščen 9 mesecev v odprtem zračnem skladišču v balah po 50 kg za 30–55% nižja kot v svežem hmelju. Odstotek kisikovih spojin pa se je v hmeljskem olju dvignil za povprečno 2,5%. V neaktivni atmosferi, kjer imamo namesto zraka ogljikov dioksid (ki je dvakrat težji od zraka) ali pa dušik, oksidacijski procesi ne morejo nastati — kritične sestavine v hmeljskem olju ostanejo dolgo časa nespremenjene. Poskus, ki smo ga pred leti izvedli, je to v polni meri potrdil. V Hmežadu smo med prešanjem hmelja v balote dodajali suhi led (dry-ice) to je ogljikovo kislino v trdem agregatnem stanju. Na ta način konzervirane balote in kocke hmelja smo skladiščili v prostoru za centralno ogrevanje celih 6 mesecev, pri povprečni temperaturi 34°C. Istočasno smo postavili v ta prostor balote in kocke brez zaščite s CO₂. V sedmem mesecu skladiščenja smo analizirali vzorce hmelja in ugotovili naslednje: pri hmelju, ki je bil zaščiten med prešanjem s CO₂, je ostal humulon nespremenjen medtem ko je v nezaščitenih vzorcih padla količina alfa kislin za 1,2%, humulon ali beta kisline pa za 0,8%. Porast trdih smol pa je bil 1,6% od prvotne količine.

(Se nadaljuje)

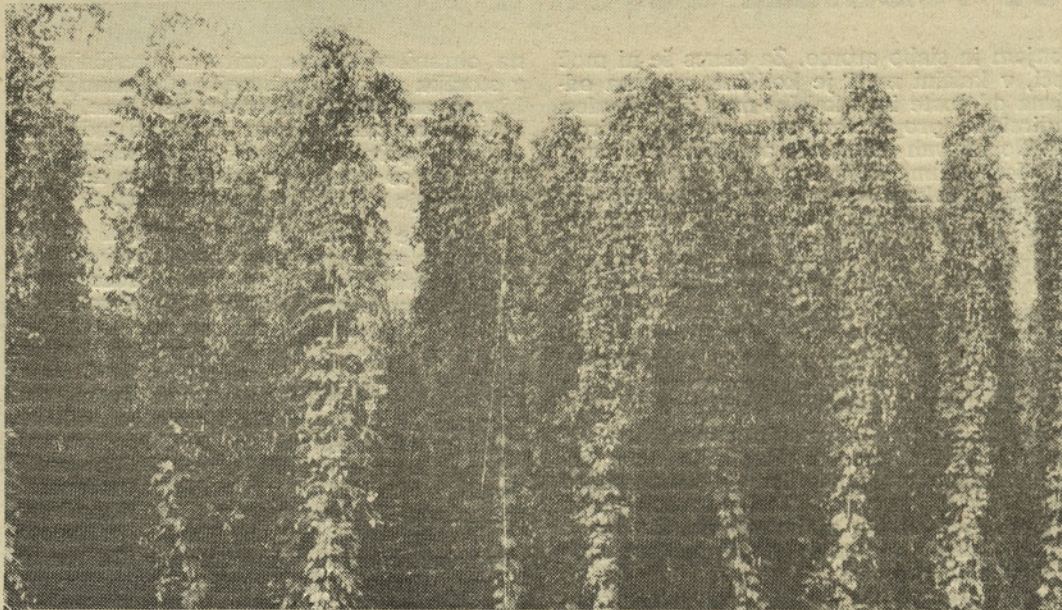
»Zakaj tega ne napišete« je dejal hmeljar, ki bi lani nabral več, če bi pozneje rezal

Morda bi morali enkrat zapisati, zakaj se tega ne držimo, kar je bilo že večkrat napisano in izgovorjeno. Najbrž res ne bo odveč, če pred sezono še enkrat spomnimo na ugotovitve in spoznanja, da je naš savinjski golding sorta, ki je zelo občutljiva na čas rezi in da je rez ukrep, ki bistveno poseže v poznejšo rast in razvoj rastline.

Značilno za savinjski golding je, da spomladi zelo hitro raste, saj je srednje rana in pravzaprav bujna sorta. Če ga obrezujemo, mu bujnost in hitro rast spomladi povečamo, ker je v štorih ostalo pač več rezervnih hranilnih snovi, ki skrbijo za rast prvih poganjkov. Le-ti se v ugodnih rastnih pogojih hitro

okrepijo, tako da začnejo rastline tvoriti rastne snovi, ki povzročijo že pred razraščanjem prezgodnje cvetenje. Pri pozni rezi ostane v štoru manj hranilnih snovi, kar ima za posledico šibkejšo in daljšo rast. Na rast pa vpliva tudi ostrina oz. višina rezi. Ostro obrezani štori odženejo počasneje in enakomerneje. Da bi začetno bujno rast omejili, moramo rez pri goldingu, ki učinkuje kot regulator med rastjo in rodnostjo, opraviti pozneje in v korist šibkejšo in daljšo rasti z več panogami in številnejšim cvetjem.

Če na kratko strnemo misli, bi lahko rekli, da je čas rezi tisti faktor, ki odloča o rasti in rodnosti, da pa bi zadeli pravega

ATLAS je lansko preizkušnjo kljub zgodnji rezi dobro prestal

Milan VERONEK, kmet. inž.

Ali vpliva poletna obdelava hmeljišč na pridelek hmelja?

Nedvomno je, da poletne obdelave hmeljišč ne opravljamo samo zaradi navade, ali potrebe po uničevanju plevelov, za katere imamo že precej časa na izbiro mnoga kemična sredstva, ampak iz spoznanja, da skrbno negovana in obdelana hmeljišča bolje obrodijo. K temu pa moramo takoj pripomniti, da pretirana ali nasilna obdelava hmeljišč, posebno danes ob vedno večji in težji mehani-

zaciji lahko prav toliko ali še več škoduje, kot skrbna koristi hmeljskim rastlinam. Torej je obdelava zemlje ukrep, ki lahko bistveno spremeni razmere in življenje v tleh, s tem pa pospešuje ali zavira rast in razvoj rastlin.

Težnja po gospodarni proizvodnji je prisotna tudi na tem področju, iz tega pa izhajajo zahteve po zmanjšani oziroma gospodarnejši obdelavi. S poskusi poskušamo ugotoviti koliko lahko brez škode prištedimo pri obdelavi hmeljišč oziroma kakšna naj bi bila tista minimalna, a še zadovoljiva obdelava nasadov, ki ne bi zmanjševala pridelka. Zanimna nas, katere kombinacije, morda setev podorin med hmelj, zreducirana obdelava ob uporabi herbicidov, mulčenje to je prekrivanje tal z organsko maso in podobno bi bila najprimernejša.

Zaenkrat delamo na inštitutu poskus z zelenim gnojenjem ter minimalno obdelavo ob uporabi herbicidov.

Setev podorin med hmelj je vsekakor interesantna. Če jih sejemo spomladi, nadomestimo s tem dva do trikratno kultiviranje, poleg tega pa še bogatimo tla z organsko maso, večamo zalogo dušika v tleh, ki se nato stalno in počasi sprošča, tako da rastline niso odvisne samo od dognovanja. Izognemo se večjim depresijam oziroma nihanju elementa, ki ima največji vpliv na pridelek. Za zeleno gnojenje v Nemčiji zelo priporočajo takojimenovani »superraps« AKELA in repico PERKO, ki smo jo lani preizkušali tudi pri nas.

Nekaj tipalnih poskusov minimalne obdelave smo opravili že prejšnja leta. Šli smo v ekstreme, tako da hmelja spomladi nismo

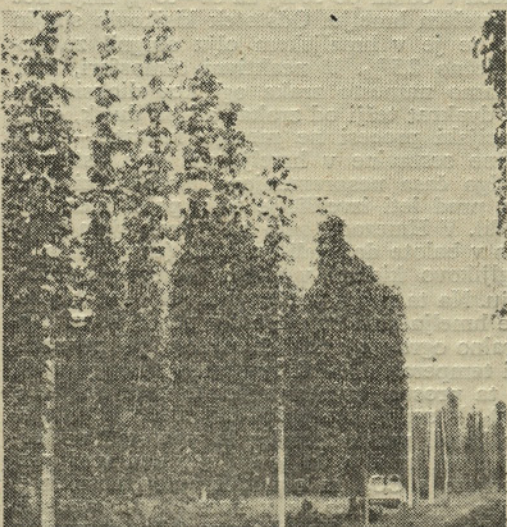
Na obratu Radlje so imeli dobro žetev

in najprimernejšega za posamezna področja ali celo lege, si bo potrebno priklicati v spomin izkušnje vsaj zadnjih nekaj let, upoštevati strokovna navodila, ki zgodnje rezi (za Savinjsko dolino — pred 10. aprilom) ne priporočajo, prav tako tudi ne pozne (po 25. aprilu), ker se obe obneseta le na vsakih nekaj let. Glede izkušenj, bo verjetno zadostovalo spomniti se lanske letine oz. zgodaj obrezanih nasadov, ki so jasno pokazali, da posebno ob vremenskih in še drugih neprilikah pri savinjskem goldingu ni dobro prežgodaj prijeti za hmeljarski nož.

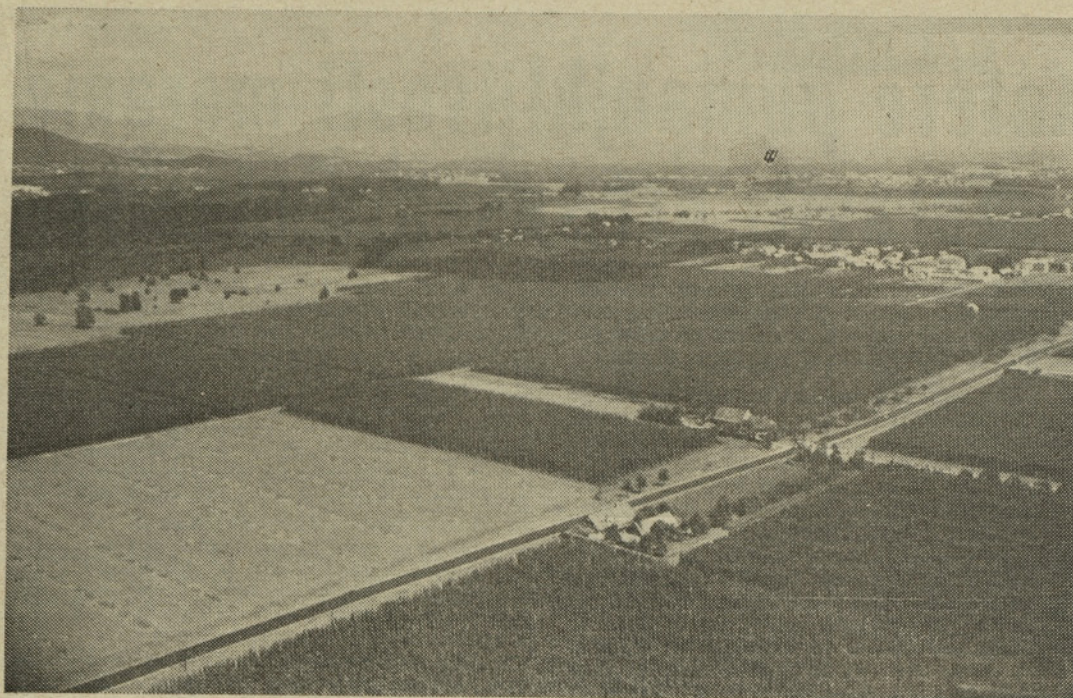
niti odoravali, niti obrezovali. Prve poganjke smo uničili z reglonom, proti plevelom pa smo škropili poleti s semparolom. Nasade preko vsega leta sploh nismo obdelovali. Pridelek je bil zelo nizek.

V letu 1970 smo primerjalno nastavili nov poskus z minimalno obdelavo. Po napeljavi hmelja v maju smo nasad prekultivirali in rahlo prisuli, do odobravanja v jeseni pa ga nismo več obdelovali. Poleti, konec julija ali v začetku avgusta smo poskropili proti plevelom s semparolom (10 kg na ha). Posamezni pleveli so bili ob škropljenju visoki tudi do 80 cm, nasad pa precej zapleveljen. Herbicidi niso zadovoljivo učinkovali, ker so pleveli v času škropljenja bili že ostareli. Herbicid je posebno slabo deloval na plevela iz vrst trav. Zaradi škropljenja se je zapleveljenost do obiranja zmanjšala na znosno mero in temu ni bila ovira. Na primerjalnih parcelah smo obdelovali normalno in opravili štiri kultiviranja in osipanja. Zapleveljenost je bila manjša.

Prvo leto poskusa količine pridelka nismo ugotavljali, ker ni bilo opaziti razlik med obema načinoma obdelave. V drugem letu trajanja poskusa, to je leta 1971 pa so na pridelku nastale vidne razlike. Zaradi manj ugodnih vremenskih razmer je bil hmelj šibkejši, na splošno manj razraščen in je slabše zasenčeval površino zemlje, pleveli pa so se številneje razrasli kot leto prej. Na parcelah z minimalno oz. brez poletne obdelave je zaradi slabe zasenčitve bilo izhlapevanje vode iz tal seveda večje, posebno še ker gornja plast v vegetaciji ni bila več rahljana. Kljub temu, da smo nasad dvakrat namakali (24. 6. in 13. 7.) smo na parcelah z zmanjšano ob-

Spredaj: parcele z minimalno — zadaj: z običajno obdelavo

Blažena PUGELJ, dipl. ing. agr.

PRI GNOJENJU Z MINERALNIMI GNOJILI RAČUNAMO S ČISTIMI HRANILI

Vsak posevek ali nasad zahteva za kvalitetne in bogate pridelke dovolj hranil. Rastline izkoriščajo hranila tem lažje, če jih dajemo v ugodni obliki, ob pravem času in v gnojilu, ki je primerno za tip tal na katerem rastejo.

Zelimo čim ceneje pridelovati. Zato delajmo načrtno. Pred setvijo spomladi ali v jeseni si izdelajmo gnojilni načrt. Ta je potreben na vseh gospodarstvih, predvsem še na specializiranih in urejenih kmetijah.

Doslej smo v glavnem računali s posameznimi gnojili. Ker pa imamo poleg enostavnih dušičnih, fosfornih in kalijevih gnojil vedno več mešanih in kompleksnih gnojil (nitrofoskalov) začnimo računati s čistimi hranili.

Predno se odločimo za vrsto gnojila, izračunamo koliko posameznih hranil potrebuje posevek ali nasad za zadosten pridelek. Pri tem nam zelo koristi občasna analiza zemlje. V nasadih je prav, če analiziramo zemljo vsaj vsako 3. leto, za posevke v kolobarjih pa za došča preveriti zalogo hranil v tleh vsako peto leto.

Odločimo se za tisto vrsto gnojila, ki ima za naše potrebe najugodnejše razmerje hranil, ki so primerne za našo vrsto tal in ki so tudi sorazmerno primerna poceni. Najmanj napak bomo seveda naredili, če bomo gnojili z enim od nitrofoskalov, ki imajo z ozirom na navedene pogoje odgovarjajoče razmerje hranil.

Količina hranil za normalne pridelke posevkov:

Tabela 1

Posevek	dušik N	fosfor P ₂ O ₅	kalij K ₂ O
	kg/ha		
pšenica	60—100	80—120	120—140
ječmen ozimni	50—80	80—100	120—160
rž	50—80	80—120	100—120
oves	40—60	80	100
krompir	100—160	90—120	120—160
koruza	100—160	90—120	120—160
pesa	100—160	90—120	120—160
koleraba	100—120	60—90	100—120
repica	100—120	60—90	100—120
lucerna	—	70—100	180—200
črna detelja	—	60—90	180—200
deteljno travna			
mešanica	60—120	80—120	80—160
pašniki	120—160	80—120	80—120
stročnice	—	80—120	100—120
hmelj	120—180	90—130	100—160
sadno drevje	120—200	80—160	160—200
vinska trta	80—200	90—160	160—200

Potrebno pa je vedeti pravo količino hranil za posamezne posevke. Ta je za nekatere posevke razvidna iz tabele št. 1.

Podatki hranil za prehrano posevkov in nasadov so le približni. Izbrani so po novjših izkušnjah. Rastline pa ne izkoriščajo vseh hranil v popolni in enaki meri. Del hranil se veže v tleh, del hranil porabijo mikroorganizmi za prehrano, nekaj se jih tudi izpira v globlje sloje.

Rastline pa izkoriščajo hranila iz gnojil takole:

	izkoristek v %	od ostankov hranil se izpere
dušik N	70—90	10—20 %
fosfor P ₂ O ₅	30—50	—
kalij K ₂ O	60—80	20—40 %
magnezij Mg	30—50	50—70 %
bor B	90	10—90 %
mikroelementi	0—10	nad 50 %

V razni literaturi najdemo podatke o preračunavanju hranil v gnojila. Tako računanje ni težko, je pa sedaj, ko je na trgu mnogo vrst gnojil, zelo koristno in ga objavljamo tudi v »Hmeljarju«.

1. Preračunavanje hranil v gnojila

Pred nakupom gnojil bomo na podlagi količine hranil, ki jih potrebujejo posevki, preračunali, koliko posameznih gnojil potrebujemo. Npr. za gnojenje in dognojevanje krompirja potrebujejo po ha približno 110 kg dušika (N). Na razpolago imamo naslednja gnojila: KAN z 20,5 %, in 25 % dušika (N), amonsulfat z 21 % N in ureo z 46 % N. Kakšno količino od navedenih gnojil bomo potrebovali za hektar krompirja?

Računamo po naslednji formuli:

$$\text{gnojilo v kg} = \frac{\text{hranilo v kg} \times 100}{\% \text{ hranila v gnojilu}}$$

$$\frac{110 \times 100}{20,5} = 536 \text{ kg gnojila — 20,5 \% KAN-a po hektarju}$$

$$\frac{110 \times 100}{25} = 440 \text{ kg gnojila — 25 \% KAN-a po hektarju}$$

$$\frac{110 \times 100}{21} = 524 \text{ kg gnojila — 21 \% amonsulfata po hektarju}$$

$$\frac{110 \times 100}{46} = 239 \text{ kg gnojila — 46 \% uree po hektarju}$$

delavo nabrali povprečno 267 kg hmelja na ha manj kot na primerjalnih, kjer smo obdelovali običajno brez uporabe herbicidov.

Na osnovi enoletnih rezultatov bi bilo napačno delati že kakršne koli zaključke, da se v tej smeri ne da nič več napraviti. Zato bomo s poskusom nadaljevali, spremenili ga bomo le v toliko, da bomo drago poletno škropljenje s semparolom nadomestili s spomladanskim po napeljavi v maju in škropili proti plevelu s 4—6 kg simazina na ha, kdaj pozneje pa poskusili tudi nove prijeme npr., zastiranje, uporabo plastičnih folij in podobno.

Kljub temu pa je poskus lani le na nekaj pokazal in sicer, da za lansko slabo letino ni bilo krivo samo neugodno vreme, ampak da je poleg ostalih faktorjev (čas rezi, izbira poganjkov, dognojevanje in podobno) imela tudi pomanjkljiva ali nepravočasna poletna obdelava hmeljskih nasadov marsikje precejšen delež pri slabi letini, kar pa bomo najbrž težko in ne radi priznali.

Nebo lani ni bilo tako darežljivo kot leto poprej

2. Večkrat moramo izračunati koliko hranil smo z gnojilom dali posevkom. Npr. koruzi običajno gnojimo s 500 kg 16 % fosforne gnojila po ha. Koliko fosforja je dobila koruza izračunamo po formuli:

$$\text{količina gnojila v q} \times \text{hranilo v \%} = \text{količina hranil}$$

$$\text{Npr. } 5 \times 16 = 80 \text{ kg fosforja (P}_2\text{O}_5\text{)}$$

Takega računanja se poslužujemo tedaj, kadar želimo vedeti, koliko smo z dosedaj uporabljenimi gnojili npr. s tomaževo žlindro ali s superfosfatom posevkom dali hranil, da bi se pri gnojenju lahko pravilno odločili za odgovarjajoče mešano ali kompleksno gnojilo (NPK).

3. Preračunavanje hranil v odgovarjajoče mešano ali kompleksno gnojilo.

Pri tem preračunavanju vzamemo za osnovno dušik ali pa fosfor.

Pri osnovnem gnojenju z NPK gnojili se oziramo npr. na fosfor in sicer tako, da gnojimo tudi z zadostno količino kalija in s prvim obrokom dušika. Z dušičnimi gnojili pa kasneje še dognojujemo. (Računamo po prvi formuli):

Npr. krompirju priporočamo gnojiti z 80 do 96 kg fosforja (P₂O₅).

Na razpolago imamo nitrofoskale:

a) N:P:K 8:12:16 (Ruše)

b) N:P:K 8:16:22 (Kutina)

Če vzamemo za osnovo fosfor, bomo potrebno količino gnojil izračunali takole:

a) če gnojimo z N:P:K — 8:12:16

$$\frac{96 \times 100}{12} = 800 \text{ kg nitrofoskala N:P:K (8:12:16) na ha.}$$

Z nitrofoskalom 8:12:16 bomo poleg fosforja gnojili še s 64 kg dušika (N) na ha in še z 128 kg kalija (K₂O) ha.

b) Če gnojimo z N:P:K 8:16:22 je količina gnojila naslednja:

$$\frac{96 \times 100}{16} = 600 \text{ kg nitrofoskala NPK — 8:16:22 na ha.}$$

S tem nitrofoskalom bomo gnojili poleg fosforja še z 48 kg dušika in s 132 kg kalija K₂O na ha.

Oba navedena nitrofoskala sta ugodna zaradi ugodnega razmerja hranil za vse okopavine. V zemljo jih vdelamo že pred setvijo, ob setvi gnojimo le še z manjšimi količinami NPK.

Nitrofoskal 8:12:16 pa je izrecno prirejen za krompir.

Pri računanju si pomagamo lahko tudi s tabelo, v kateri je za posamezna gnojila že izračunana količina hranil.

Od mešanih in kompleksnih gnojil nava-jamo le najvažnejša gnojila za gnojenje na našem območju.

Tabela 2

Vrsta gnojila	100 kg čistih hranil	50 kg čistih hranil	10 kg hranil čistih
je v naslednjih kg gnojila			
Dušična			
nitramonkal KAN 20 %	500	250	50
nitramonkal KAN 25 %	400	200	40
amonsulfat 21 %	480	240	48
čilski soliter 15,5 %	640	320	64
sečnina (urea) 46 %	220	110	22
Fosforna			
superfosfat 16 %	620	310	62
mikrofos 29 %	340	170	34
pelofos 17 %	590	295	59
Kalijeve			
Kalijeve sol 40 %	250	125	25
Kalijeve sol 60 %	170	85	17
kalijev sulfat 50 %	200	100	20
patent kalij 28 %	340	170	34
Osnova je fosfor			
	100 kg P ₂ O ₅ fosfora	50 kg P ₂ O ₅ fosfora	10 kg P ₂ O ₅ fosfora
je v naslednjih kg gnojila			
N:P:K 8:12:16	833	416	83
N:P:K 4:14:11	710	355	71
P:K 15:20	670	335	67
P:K 30:20	335	167	33
N:P:K 7:10:18:1:1	1000	500	100
Kompleksna gnojila			
N:P:K 8:16:22	625	312	62,5
N:P:K 9:18:18	555	277	55
N:P:K 7,5:23:15	434	217	43

S tabelo 2 si prihranimo čas za računa-nje. Če se odločimo, da bomo krompirju gno-jili s 110 kg dušika, z ozirom na tla, pred-hodno gnojenje bomo tabelo št. 2 uporabili takole:

100 kg N je v 400 kg 25 % KAN ali v 480 kg amonsulf.
10 kg N je v 40 kg 25 % KAN ali v 48 kg amonsulf.

110 kg N je v 440 kg 25 % KAN ali v 528 kg amonsulf.

Krompirju torej gnojimo s 440 kg 25 % KAN-a ali pa s 528 amonsulfata. Na podoben način lahko računamo za ostala fosforna in kalijeve gnojila, prav tako na tak način rač-unamo z nitrofoskali.

Pri dosedanji in bodoči pestri izbiri gno-jil, predvsem nitrofoskalov, nam bodo na-čini izračunavanja verjetno kaj dobrodošli pri vsakoletnem načrtovanju, predvsem če računamo s čistimi hranili.

Janko PETRICEK, dipl. ing. kemije

Katere pomanjkljivosti moramo odpraviti pri sušenju hmelja

Vsako leto opazujemo in ugotavljamo več-je in manjše napake po sušilnicah. Navedli bi samo nekaj najbolj izrazitih pomanjklji-vosti, ki bi jih končno le morali odpraviti:

1. Kardinalna napaka v večini sušilnic je ta, da ostane hmelj prav po nepotrebnem prekomerno dolgo časa v »suhi etaži«. To se dogaja največ zaradi pretirane bojazni, da ne bi prišlo do kvarjenja hmelja zaradi dol-gotrajnejšega skladiščenja na terenu zlasti, če je vreme vlažno. Ugotovili smo, da izpraz-njujejo hmelj iz suhe etaže, ko ima 3—5 % vlage. Kako zelo velika stopnja osušenosti je to, vidimo iz dejstva, da se za proizvodnjo hmelja v prahu osuši hmelj na 2—3 %. V taki tazi osušenosti so kapilare v storžku mrtve, neelastične in zelo težko zopet vsrka-jo vlago do tiste stopnje, ko je sposoben za basanje. To je pogosto vzrok, da močno osu-šen hmelj »ne prime«, kljub dalj časa traja-jočemu hlajenju in dovajanju vlage. Tako smo lansko leto v neki sušilnici, kjer so hla-dili in ovlaževali hmelj v koših ugotovili na-slednje: vlaga hmelja po izpraznjevanju je bila 4 %. Po triurnem hlajenju in ovlaževa-nju je bila vlaga v koših, ki so stali na začetu-ku kanala 9,3 %, v koših, ki so stali proti koncu kanala pa 8,6 %. Ker ta vlaga še ni zadostovala, da bi ga pobasali v vreče, so ostali koši še nadaljne 4 ure priključeni na hladilni oziroma ovlaževalni kanal. Ko smo po 4 urah ponovno ugotavljali vlago, nismo beležili nobenega porasta. Vlaga je ostala kljub stalnemu ovlaževanju na enaki višini: 9,3 % oziroma 8,6 %. Ta primer nam nazo-rno potrjuje naše zaključke glede pravilne stopnje osušenosti in pokaže, da je pri tako močno posušenem hmelju vedno problem ka-ko navlažiti hmelj do tiste stopnje, ko bo storžek sposoben za basanje.

Optimalna osušenost in zagotovljena skladiščna obstojnost tudi pri neugodnih ekoloških razmerah, kakor tudi najmanjša nevar-nost drobljenja je takrat, če prenehamo s sušenjem, ko pade vlaga na povprečno 6 % do 7 %. Če bomo dosledno pazili na te zahte-ve, bomo mnogo prihranili ne samo na času, ampak tudi na kvaliteti. Nujno predlagamo, da uvedete letošnje leto strožji režim, pogo-stejšo kontrolo nad stopnjo osušenosti. Na vsak način pa je odpraviti še vedno velik odstotek drobljenosti, čemur je edini vzrok prevelika osušenost hmelja.

Iz vsega sledi: če prekinemo sušenje, ko pade vlaga hmelja na 6 % smo pridobili na času, povečali kapaciteto in izkoristek sušil-nice, dosegli hitrejšo odvolgovanje, prepre-čili drobljenje in s tem izboljšali kvaliteto.

Tisti hmeljarji, ki imajo aparat za določe-vanje vlage po hitri metodi (speedy tester) z lahkoto ugotovijo, kdaj je nastopila zaželje-na stopnja osušenosti.

2. Vroč zrak v suhi etaži zelo otežkoča de-lo pri izpraznjevanju in drugih manipulaci-jah. Svetujemo hmeljarjem, ki imajo ven-tilatorsko sušilnico, da nadomestijo pod strop-om te etaže odsesalne cevovode, ki so pri-ključeni na vsesalno odprtino ventilatorja. Na ta način dosežemo dvojni učinek; zrak v suhi etaži se bo znatno ohladil, narasla bo pazljivost pri delu in ventilator bo vsesaval že predgret zrak s čimer bomo prihranili mnogo kalorij zlasti v hladnih nočnih urah, ko pade zunanja temperatura tudi na + 5° C ali še nižje. Priključitve odsesalne cevi pa morajo biti pravilno dimenzionirane in mon-tirane prek vse vsesalne strani ventilatorja.

3. V skladiščnih prostorih, kjer leži hmelj pobasan v vreče ali nasut dalj časa, je nujna večkratna kontrola zlasti ob vlažnem in top-lem vremenu. Sploh pa priporočamo, da po-bašete hmelj čim doseže primerno vlago. — Na mestih pa, kjer obratuje humidifikator, skrbimo za učinkovito ohlajenje posušenega hmelja — to odpadde, kjer sušimo hmelj na tekočem traku.

4. Med obhodom smo ugotovili, da so obi-ralci vsipali obran hmelj v plastične vreče. Te vreče so nepropustne za zrak in vlago — svež hmelj se v njih zaradi kopičenja vlage in toplega zraka hitro kvari, ter izgublja bar-vo in lesk. Pri sušenju postane tak hmelj »ubit«, brez svežine. Zato moramo odločno preprečiti uporabo plastičnih vrečk pri obi-ranju. Pri poizkusih, ki smo jih napravili na Inštitutu smo že po 2 in pol urah ugotovili intenzivno spremembo barve.

5. Pred ovlaževanjem s humidifikatorjem ohladimo hmelj na temperaturo prostora oz. zunanega zraka z ventilatorjem oz. hladil-nim cevovodom.

6. Za nemoteno in učinkovito sušenje je treba zračne ogrevalce temeljito očistiti saj, pregledati kurišče in pločevino, posebno tista mesta, ki so termično najbolj obremenjena. V primeru razpok ali drugih okvar je treba pravočasno obvestiti SIP — Sempeter. Redno in pravilno vzdrževanje peči ter ostalih delov toplotnega izmenjalca občutno podaljša živ-ljenjsko dobo. Za primer naj navedem zrač-ni ogrevalce v Kostanjevici, ki bo letos nemo-teno v obratu že 11. leto.

Pri pregledu rezultatov kemičnih analiz in ocen hmelja lansko leto smo ugotovili, da je kvaliteta z ozirom na drobljenost najbolj-sa povsod tam, kjer so prekinili sušenje ta-krat, ko je imel storžek 6,8—7,6 % vlage.

V članku »Kvaliteta hmelja kot rezultat sušenja in skladiščenja« smo z analizami do-kazali, kakšna škoda nastane, če sušimo pri previsoki temperaturi.

Vsako dalj časa trajajoče skladiščenje zmanjša pivovarniško vrednost hmelja, ker so kemične spojine v storžku nespremenlji-vo obstojne samo nekaj časa. Če pa je hmelj pravilno posušen in so tudi pogoji skladišče-nja nepravilni (previsoka vlaga v hmelju in v prostoru) se te spremembe pojavijo mnogo hitreje.

Poglejmo kaj se spremeni pri hmelju pri polletnem skladiščanju pri normalnih ekoloških pogojih. Predvsem so podvrženi spre-membam eterična olja — seskviterpeni pa tu-di humulon oz. alfa kisline in trde smole. Čas skladiščenja je trajal od začetka sep-tembra do začetka junija naslednjega leta v skladiščih Radlje, Vrbje in Arja vas.

Humulon se je v vseh treh skladiščih precej enakomerno zmanjšal za povprečno 2,8 %, trde smole so pa narasle v vseh treh skladiščih tudi precej enakomerno in sicer v Radljah za 3,3 %, v Vrbju samo za 1,9 % in Arji vasi pa za 1,3 %. Trde ali gama smole nastanejo oziroma se povečajo pri oksidacijskih procesih — to je v slabem oziroma manj primernem skladišču. Navedeni podatki nam jasno povedo, da je skladišče v Radljah manj primerno za dolgotrajno skladiščenje kakor skladišče v Vrbju ali Arji vasi. Glede spre-memb eteričnih olj v tem času skladiščenja pa smo ugotovili naslednje:

Količina mircena se je v vseh treh skladiščih relativno zmanjšala za povprečno 26 %, medtem ko je humulen narasel za pov-prečno 31 %. Iz dosedanjih podatkov še ni moč sklepati, kateri činitelji vplivajo na spre-membo kemičnih spojin v storžku. Verjetno niso to samo ekološki in fizikalni pogoji ampak tudi vpliv posameznih sort kar smo ugo-tovili v našem laboratoriju v času od oktobra 1971 do danes na hmelju Savinjski golding, Aurora, Apolon, Atlas in Ahil.

ALFA KISLINE

Sav. golding	oktober 1971	februar 1972
	5,59	4,73
	razlika — 0,86 (15,4 %)	

TRDE SMOLE

Sav. golding	oktober 1971	februar 1972
	1,18	1,84
	razlika 0,66 (56 %)	

